

La rúbrica *cessio bonorum* en la doctrina valenciana de los siglos XVI y XVII: *quaestiones et controversiae* en torno al derecho concursal del antiguo Reino de Valencia*

Juan Alfredo Obarrio Moreno
Universidad de Valencia

I. DE CESSIONE BONORUM

Frente al estancamiento económico del periodo altomedieval, en los primeros siglos de la Baja Edad Media asistimos a una paulatina transformación en las esferas jurídico-económicas, que desembocará en un desarrollo gradual de las ciudades y del comercio, así como, en el ámbito jurídico, en la recepción del *ius commune*, factores coadyuvantes a la génesis de instituciones como la *cessio bonorum*¹.

La confirmación de la presencia de la *cessio bonorum* en el antiguo reino de Valencia cabe hallarla, a nivel normativo, en la *Rubrica qui bonis cedere possunt* de los *Furs* de Valencia², a nivel doctrinal, en los comentarios que de la misma realiza la *communis opinio*, y, a nivel de la praxis jurídica, en las sentencias dictadas por la Real Audiencia, lo que permite delimitar con cierta claridad el régimen jurídico de la institución en el ámbito foral.

El esquema, conforme se ha estructurado la institución objeto del presente estudio, no difiere del desarrollado en el resto de los ordenamientos hispano-

* El presente estudio se encuadra dentro del Proyecto de Investigación: *El Derecho foral valenciano en el marco jurídico europeo: aportación para el desarrollo y comprensión de la cultura jurídica europea*. Proyecto GV05/291.

1 Véase en este sentido, TOMÁS Y VALIENTE, F., “La prisión por deudas en los derechos castellano y aragonés”. *AHDE*, 30 (1960), p. 371; ALEJANDRE, J. A., *La quiebra en el Derecho histórico español anterior a la Codificación*. Sevilla, 1970, p. 27; ZAMBRANA MORAL, P., *Iniciación histórica al Derecho concursal. Planteamientos institucionales*. Málaga. 2001, p. 69.

2 Lib. VII, rub. IX. Seguimos la Edición de Colón, G. y García, A., *Furs de València*. Vol. VI. Barcelona 1994.

medievales³, o en el Derecho estatutario⁴, en los que, como la propia doctrina reconoce, la *cessio bonorum* hunde sus raíces en los antiguos precedentes romanos, al entender que es en la *Lex Romana* donde cabe buscar los indicios que nos permiten reconstruir su naturaleza y significado⁵.

En este sentido son explícitas las palabras de la doctrina foral valenciana, al recordar que el origen remoto de la institución cabe hallarlo en una ley de las XII Tablas⁶, en la que se permitía la ejecución personal del deudor insolven-

- 3 Ámbitos que han sido estudiados con rigurosidad por TOMÁS Y VALIENTE, F., “La prisión por deudas”, ob. cit.; ALEJANDRE, J. A., *La quiebra*, ob. cit.; MADURELL I MARI-MON, J. M., “Quiebras en la vida mercantil catalana”. *AHDE*, XXXIX, (1969); ZAMBRANA MORAL, P., *Iniciación histórica al Derecho concursal*, ob. cit; *Derecho concursal histórico. I. Trabajos de investigación*. Barcelona, 2001. La ausencia del ordenamiento valenciano en estos trabajos nos permite legitimar la presente investigación en el intento por completar el panorama histórico-jurídico.
- 4 Véase, en este sentido, PERTILE, A., *Storia del diritto italiano dalla caduta dell'impero romano alla Codificazione*. Vol. VI, part. II, pp. 392- 409; NANI, C., *Storia del diritto privato italiano*. Torino, 1902. Reed. Anast., Milano, 1972, pp. 457-463.
- 5 Con relación al Derecho romano, puede verse, entre otros estudios, SERAFINI, E., “Intorno al fr. 8 de cessione bonorum XLII, 3. Breve nota”. *Studi giuridici per il XXXV anno d'insegnamento di Filippo Serafini*. Firenze, 1892, pp. 435-439; BIONDI, B., “*Cessio bonorum*”. *Novissimo Digesto Italiano*, vol. 3. Torino, 1959, pp. 137-138; LONGO, G., “Lex Iulia de cessione bonorum”. *Novissimo Digesto Italiano*, vol. 9. Torino, 1963, p. 810; BISCARDI, A., “La ley Poetelia Papiria y la transfiguración del concepto primordial de *obligatio*”. *Seminarios Complutenses de Derecho Romano*. Madrid, 1990. II, pp. 1-17; SOSTIGA, S., *La cesión de bienes*. Barcelona, 1961; GUIFFRÈ, V., “La c. d. “lex Julia” de bonis cedendis”. *Labeo*, 18 (1972), pp. 173-191; “Sulla cessio bonorum ex decreto Caesaris”. *Labeo*, 30 (1984), pp. 90-93; “Sull’origine della bonorum venditio come esecuzione patrimoniale”. *Labeo*, 39 (1993), pp. 317-364; PAKTER, W., “The mistery of cessio bonorum”. *Index*, 22 (1994), pp. 323-342; SOZA RIED, M. DE LOS A., “El procedimiento concursal del Derecho romano clásico y algunas de sus repercusiones en el actual derecho de quiebras”. *REHJ*, 20 (1998); ZAMBRANA MORAL, P., *Derecho concursal histórico I. Trabajos de investigación*. Barcelona, 2001.
- 6 T. 3, 1: *AERIS CONFESSI REUSQUE IURE IUDICATIS XXX DIES IUSTI SUNTO*. 2. *POST DEINDE MANUS INIECTIO ESTO. IN IUS DUCITO*. 3. *NI IUDICATUM FACIT AUT QUIS ENDO EO IN IURE VINDICIT, SECUM DUCITO VINCITO AUT NERVO AUT COMPEDIBUS XV PONDO, NE MINORE, AUT SI VOLET MAIORE VINCITO*. 4. *SI VOLET SUO VIVITO. NI SUO VIVIT, QUI EUM VINCTUM HABEBIT*;

te *—nexus—* por su acreedor, siendo sus efectos moderados, posteriormente, por una *lex —lex Poetelia Papiria*⁷ & *lex Iulia*⁸— en la que “sólo se podía retener en la cárcel a los deudores pobres. Y para liberar a los perjudicados deudores de las

LIBRAS FARIS ENDO DIES DATO. SI VOLET, PLUS DATO. 5. *Erat autem ius interea paciscendi ac nisi pacti forent, habebantur in vinculis dies sexaginta. Inter eos dies trinis nundinis continuis ad praedicabatur. Tertiis autem nundinis capite poenas dabant, aut trans Tiberim peregre venum ibant.* 6. TERTIIS NUNDINIS PARTIS SECANTO. SI PLUS MINUSVE SECUERUNT, SE FRAUDE ESTO. En torno a la crueldad de la ley, AULO GELIO, *Noctes Aticae*, XX,1: *Nam de inmanitate illa secandi partiendique humani corporis, si unus ob pecuniam debitam indicatus addictus-que sit pluribus, non libet meminisse et piget dicere. Quid enim videri potest efferatius, quid ab hominis ingenio diversius, quam quod membra et artus inopis debitoris acerbissimo laniatu distrabebantur, sicuti nunc bona venum distrabuntur?* La propia doctrina castellana recoge su origen remoto. En este sentido MATIENZO, J., *Commentaria... in librum quintum recollectionis legum Hispaniae*. Mantua Carpetanae, 1597. Ley 4, Glos. 2, num. 3 afirma: *Cessionis bonorum forma antiquissima*; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*. Lugduni, 1574. Lib. 2, cap. 1, num. 1: *Legibus duodecim Tabularum adversus aeris alieni debitorem institutum est, ut creditori jure privato liceat prehendere, ac in vinculis debitorem habere post rem ipsam jure judicatum*; FARIA, I. DE, *Additiones, observationes et notae ad libros variarum resolutionum illustrissimi ac reverendissimi D. Didaci Covarrubias a Leiva*. Coloniae allobrogum, 1728. Lib. 2, Cap. 1, num. 1: *Ante legem duodecim tabularum, debitores cum solvendo non erant, suis creditoribus addicebantur; apud quos, vincti, fame, verberibus, aliisque cruciatuum generibus immane opprimebantur, quem miserandum statum evadere nullo unquam tempore valebant, nisi eorundem creditorum liberalitate, aut alterius pecunia eximerentur...*

7 VARRON, *De lingua Latina* 7,105: *liber qui suas operas in servitudinem pro pecunia quam debet dat, dum solveret, nexus vocatu aere obaeratus*. Dentro de la doctrina castella, SUÁREZ DE PAZ, G., *Praxis ecclesiastica, et saecularis, in qua Acta processuum omnium utriusque Fori causarum cum actionum formulis sermone hispano composita, et ad hodiernum stylum accommodata traduntur, et ordinantur*. Matriti, 1770. Tomo I, IV Pars, Cap. V, num. 1: *Lege Petilia sublata fuit lex XII Tabularum, qua fuit cautum, ne quis ob pecuniam creditam in vinculis detineretur, sed ejus bona, non corpus essent obnoxia debito, et creditori, ut refert Titus Livius Decad. I. lib. 8. 2. et inde Imperatores decreverunt, ne debitores liberi darentur in servitium, aut pignus creditoribus*; ZAPATA, F. A., *Praxis ecclesiasticae et saecularis, cum actionum formulis, et actis processum hispano sermone compositis*. Salmanticae, 1586. Tom. III, Cap. 5, num. 1.

8 Gai., 3,78: *Bona autem veneunt aut vivorum aut mortuorum: vivorum veluti eorum, qui fraudationis causa latinant nec absentes defenduntur; item eorum, qui ex lege Iulia bonis cedunt; item indicatorum post tempus quod eis partim lege XII tabularum partim edicto praetoris ad expediendam pecuniam tribuitur*, C. 7,71,4 *—Legis Iuliae de bonis cedendis beneficium—*; C. Th. 4,20,1 *—Qui bonis ex lege Iulia cedere possunt—*. PÉREZ, A., *Praelectiones in duodecim libros Codicis Justiniani Imp.* Antuerpiae. 1720. Tom. 2. Tit. 71, num. 1: *Non solum per appellationem condemnato subvenitur, sed et per cessionem, quae causa est, cur*

molestias de la cárcel, los indulgentes emperadores procuraron establecer el asilo de la cesión de bienes, de modo que los deudores, cautivos y encarcelados, fueran liberados de la mala y cruel estancia de la cárcel. De donde el infeliz deudor perjudicado era liberado, por el beneficio de la cesión de bienes, incluso, si expresamente estaba obligado a la cárcel”:

Antiquo enim jure, debitores non solvendo, in vincula conjiciebantur, et creditoribus adjiciebantur, ut illos venderent, aut interficerent, et dividerent inter se corpora eorum juxta mensuram debiti, Aulus Gellius, noctium aticar. Lib. 20. Cap.1,... Quintilianus, Lib. 3. Cap. 8,... Tertulianus, in apologetic. Cap. 4... haec inhumanitas potius ad terrorem, quam ut exequeretur, statuta fuit,... nec legitur devenisse nunquam ad executionem acerbitalis praedictae... - Acerbitas illa legis duodecim tabularum, temperata fuit lege postea aedita, qua solum permissum fuit detinere in carceribus egenos debitores. Et ut a molestia carceris liberarentur oberati creditores, mitissimi Imperatores procurarunt assillum cessionis bonorum statuere, ad hoc, ut debitores vincti, et carcerati, liberarentur a carceris mala mentione, et crudeli. Unde infelix debitor oberatus, per beneficium cessionis bonorum, a carcere liberabitur, etiam si expresse se obligaverit ad carcerem⁹.

No obstante, como advierte Bas y Galcerán, en los reinos hispánicos, en la provincia de Florencia, así como en otros reinos, los deudores pobres que no habían llevado a cabo sus pagos, eran entregados a sus acreedores para servirles, y así, con el sudor de su trabajo y el de su servicio, poder hacer frente a los créditos. Práctica que, si bien el autor repudiaba, fue observada en tiempos de los hebreos y, posteriormente, se extendió, conforme al derecho común, a las leyes y estatutos hispánicos¹⁰:

post appellationem de ea agatur; ad cujus cognitionem sciendum est, moris olim fuisse, ut debitores qui non existerent solvendo, in vincula conjicerentur, addicerenturque creditoribus, quo usque aere alieno se liberassent,... Postea temporis progressu coeptum est cum illis mitius agi, et lege Julia cautum, ut inopes debitores bonis suis cedendo possint evadere carceris molestias, aliasque creditorum vexationes, l. 1 et 4 h. t. his tamen creditoribus permissum non est sua auctoritate dividere haec bona, et jure domini detinere, sed venditionis remedio, quatenus substantia patitur, indemnitati sua consulere.

9 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae forensis valentinae, romanorum juri mirifice accommodatae*. Valentiae, 1762. Tomus Secundus. Pars 1, Cap. 46, num. 2 y 5.

10 En este sentido, COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib. 2, cap. 1, num. 5: ... *opportune vero circa materiam istam cessionis bonorum erunt aliquot praenotanda, et primum quid Regiae*

In Regnis Hispaniae, et in Provincia Florentiae, et aliis Regnis, miseri debitores qui solvendo non sunt, traduntur creditoribus ut illis serviant, et sudoris labore, et servicio, quodammodo solvant debit... Et huiusmodi leges, et statuta Hispanica, videntur juri communi conformia, nam debitores aere alieno gravati, et non solvendo, adhuc de jure, creditoribus, ut eis servirent, tradi solebant, ut insinuat Justinianus. Et adhuc apud Romanos filii debitorum solebant a creditoribus detineri ad serviendum. Et tempore Haebreorum, ita servatum fuisse. Sed ego nunquam censui, neque potuit mihi placere, quod juxta juris regulas, debitor teneatur servire creditori propter debitum non solutum, nam non patiuntur jura, quod propter aes alienum compellatur liberi homines creditoribus servire¹¹.

Una vez delimitado el origen de la institución objeto de estudio, la literatura jurídica, siguiendo las directrices y la *relectio* que la doctrina iuscomunitaria realiza de las fuentes romanas, estructura la figura atendiendo, entre otros aspectos, a su concepto, requisitos, efectos y ámbito de aplicación.

Con relación al concepto, doctrina y ordenamiento foral, haciéndose eco de la tradición textual del *Codex*¹², advierten que la cesión de los bienes es un beneficio miserable, concedido a los perjudicados deudores para evitar las molestias

constitutiones post vetera Partitarum jura statuerint, siquidem olim debitor non habens bona, unde creditoribus aes alienum solveret, tradebatur creditoribus ipsis ut eis serviret, donec debitum ex servitio arbitrio iudicis compensatione quadam solutum foret; FARIA, I. DE, Additiones, Lib. 2, Cap. 1, num. 8: ... post eam constitutionem, etsi debitores servire non cogerentur, carcer inclodi...; MATIENZO, J., Commentaria, Lex 4, glos. 2, nums. 8-10: De iure vero Regio solum, ita cessio fieri solebat, quod debitor tradebatur creditoribus, ut eis inserviret, donec debitum solutum esset ex servitio seu operis arbitrio iudicis moderandis, et taxandis... deinde Pragmaticis constitutionibus statutum fuit, quod debitor, in carcerem missus, detineretur, quosque bonis cederet, et catenae renuntiaeret, et tunc creditori traderetur in eius servitium; cuius aestimatio, loco solutionis habetur, et tunc debitor debet ferre torquem ferreum, et antiquiori creditori tradi cum torque ipso ferreo, quem portare debet in collo, donec servitii, et operarum aestimatione, se liberet a debito, ... Et si prior creditor, cui fuerit traditus ad serviendum, noluerit eum incedere cum torque ferreo, alteri sequenti in ordine traditur; GÓMEZ, A., Ad leges tauri commentarium absolutissimum. Matriti, 1789. Legem 79, num. 2: Hodie tamen in nostro regno no prodest nec sufficit ista cessio debitori, sed praecise tenetur solvere et in solidum, alias potest incarcerari, et debet detineri in carcere donec, solvat, vel serviat creditori in recompensam debiti.

11 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, nums. 2-3.

12 C. 7,71,1: *Qui bonis cesserint, nisi solidum creditor receperit, non sunt liberati. In eo enim tantum hoc beneficium eis prodest, ne indicati detrahantur in carcerem.*

de la cárcel –*Cessio bonorum, est beneficium miserabile, debitoribus oberatis concessum ad effugiendas carceris molestias*¹³–, o, en palabras de Iranzo, es un beneficio o remedio miserable y deplorable concedido a los deudores para evitar la prisión –*Cessio bonorum est beneficium, sive remedium miserabile, et flebile debitoribus pro carceribus evitandis concessum*¹⁴–:

Rubrica qui bonis ceder possunt.

*Debitorum qui renunciant omnibus bonis suis et desemperant ea timore creditorum suorum non sunt propterea liberati ab obligationibus illorum debitorum, nisi creditoribus esset de bonis eorum in solidum satisfactum, quibus renuntiaverant vel ea desemperaverant, quia in eo tantummodo eis proficit beneficium renuntiationis seu desemperationis bonorum quod ipsi, qui erunt condemnati ad solvenda debita sua, in carceribus non ponatur, sed jurare teneantur, quia non habent unde solvere possint et, si postea repellantur vel sciri poterit de suo possint solvere, illa debita solvere nihilominus tenantur*¹⁵.

En torno a la naturaleza jurídica de la institución, cabe plantearnos si nos hallamos ante una *datio pro solutio* o ante una *datio pro solvendo*, en el sentido de que únicamente se extingue la deuda hasta donde alcanza el importe de los bienes recibidos, quedando, así, la obligación subsistente con relación al resto de la deuda.

A nuestro juicio, a tenor de las fuentes legales, de la doctrina del *mos italicus* tardío y de la praxis jurídica, cabe entender que no nos hallamos ante una dación en pago, en cuanto que el acreedor no accede a percibir una prestación distinta a la cuantía de la obligación debida –*aliud pro alio*–, sino ante una *datio pro solvendo*, toda vez que, si el crédito no se extingue en su totalidad, el deudor continúa siéndolo del adjudicatario en relación con la parte del crédito que no ha sido satisfecho con la cesión de los bienes entregados al acreedor.

Así, en la rúbrica *Qui bonis cedere possunt*, cuando se sostiene que “los deudores que renunciaren a todos sus bienes y los cedieren por temor a sus acreedores,

13 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 1.

14 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Valentiae, 1667. Cap. 60, num. 31. Criterio que se hará extensible dentro de la doctrina hispánica. Vid. CÁNCER, J., *Variarum resolutionum iuris universalis caesarei, pontificii, et municipalis Principatus Cathaloniae*. Cathaloniae, 1635-1644. Pars 2, cap. 9, num. 1: *Beneficium Cessionis bonorum, quod miserabile, et calamitosum dixit Iustinianus*.

15 FURS 7,9,1. Véase su correlación con PARTIDAS 5,15,1; COSTUMS DE TORTOSA 7,8,1.

no por eso quedan absueltos y liberados de las obligaciones de aquellas deudas, a no ser que los acreedores fueran liquidados de aquellas cosas de los deudores”, se está reconociendo el carácter *pro solvendo* de la *cessio bonorum*, dado que no se transfiere el dominio de los bienes al cesionario, sino únicamente la posesión para su posterior venta, lo que determina que no se extinga *ipso iure* la obligación¹⁶.

En análogo sentido, la jurisprudencia es explícita al resaltar el carácter no liberatorio de la cesión, al entender que con la *cessio bonorum* no se extinguía la obligación, la deuda, hasta que el acreedor hubiera recibido la totalidad del crédito, motivo por el cual, en el ámbito estatutario¹⁷, se exigía del cedente que prestase, si deviniera a mejor fortuna, una garantía de pago:

BAS Y GÁLGERÁN: *Bonorum cessio non extinguít debita, sed solum differt illius solutionem, donec debitor ad pinguíorem devenerit fortunam. Et hac de causa, debitor*

16 En análogo sentido se manifiesta la doctrina del *mos italicus*. CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 54: *Conclusum fuit quod sic, eo quod cedens bonis non definit esse suorum bonorum dominus ante illorum distractionem*; PÉREZ, A., *Praelectiones in duodecim libros Codicis Justiniani Imp.* Antuerpiae. 1720. Tom. 2. Tit. 71, num. 15: *Ex his patet per cessionem non liberari cedentem a debito excurrente, sive inspicias jus civile, sive naturale, neque enim ille effectus ullibi invenitur attributus cessionem ut liberet a civili obligatione, ut aliqui sentium, cum debeat sufficere debitori liberatio a metu carceris, et quod in posterum non possit in plus conveniri quam facere potest. Quod si enim ut isti volunt, admitteremus, cedentem liberari ab obligatione civili, sequeretur ipsum postea ditioem factum nullo modo conveniri posse, quia actio semel extincta reviviscere non potest, nec liberatus conveniri ex sola naturali obligatione: Igitur manet, quod cessio non tollat obligationem, sed solum moderetur et suspendat actionem, executionem vel sententiae, potissimum cum beneficium a lege concessum intelligatur absque alterius jactura, alioqui debitor perveniens ad prosperam fortunam fieret ditior, contra legem naturae, cum alterius damno...;* COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib. 2, cap. 1, num. 6: *Nam et illud verum est, per cessionem bonorum non tolli nec naturalem, nec civilem obligationem, sed tantum exceptionem competere.*

17 CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 24: *Praeterea debet praestare cautionem de solvendo si contigerit eum ad pinguíorem fortunam devenire...*; num. 25: *Quae cautio est iuratoria...*; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib. 2, cap. 1, num. 6: *Praestabit item cedens cautionem de solvendo aere alieno, cum ad pinguíorem fortunam pervenerit: cautionem, inquam, iuratoriam, cum eo in statu aliam dare non valeat*; MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 10: *Caeterum is qui cessit bonis, cautionem iuratoriam praestare tenebitur de solvendo aere alieno, cum ad pinguíorem fortunam devenerit.*

*tenetur praestare cautionem de solvendo creditoribus, si ad pinguiores fortunam venerit*¹⁸.

IRANZO: ... *quia per cessionem bonorum non liberatur debitor*¹⁹.

En el ámbito de la práctica jurisprudencial aportamos la siguiente sentencia de la Real Audiencia de Valencia, en la que se informa que, al no poder el deudor hacer frente al pago íntegro de las deudas, ha de ser retenido en la cárcel hasta que abone en su totalidad la cuantía de la deuda:

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, 13 Martii 1587, in favorem Petri Mallols contra Didacum Ferrer.

Et quia presens causa est nullitatem et appellationis dictorum et interposita per Petrum Mallols a sententia contra ipsum lata et in favorem Didaci Ferrer per ius viriarum in civilibus presentis civitatis et sub die et mensis februarii proxime lapsi, et meritis tam per eis intimis quam appellationis procesus attentis, res latet credimus quod pretendit dictus Petrus Mallols et dicto Ferrer, descendere ex pretio rei seminaris vendita dicti Didaco Ferrer per dictum Mallols ac per consequens privilegiatum per foros et privilegios presentis regnis, taliter quod cesio bonorum facta per dictum Didacum Ferrer ei sufragare non possit ad evitandos carceres in quibus detinetur. Idcirco et alias pronunciamus sententiamus et declaramus iuris bene fuisse per dictum Iustitiam iudicatum cum dicta sententia, et bene ab ea per dictum Mallols appellatumus et de nullitatibus dictis revocantes pro vis cum presentis eam revocamus, mandantes quod dictus Didacus Ferrer detineatur in dictis carceribus captus pro observatione fororum presentis regnis, tandiu et quo usque integre soluerit creditum pretium dicto Mallols, hoc tamen promisso quod dictus Mallols praestet alimentos fromis et aqua dicto Didaco Ferrer justa fori

18 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 9-10; Cap. 56, num. 16: *Sed non possumus omitere adversus doctrinam a nobis traditam illud quod solet dici, cessionem nempe solutionis vim habere, et cedentem liberati dando debitorem debentem, licet debitor solvendo non sit, nam cedens de veritate nominis cessi tenetur, non autem de ejus exigibilitate.*

19 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, num. 37; num. 33: *Cessio igitur bonorum differt solutionem, donec debitor ad pinguiores fortunam venerit, quare per eam non extinguuntur debita*; num. 34: *Cedens itaque bonis debet praestare cautionem iuratoriam (cum in eo statu aliam praestare non possit) de solvendo aere alieno dum fortuna redierit.*

*formam, no obstantibus in costeatu in pretensis et allegatis et renunciando partem in expensis et demperamus*²⁰.

No obstante, dentro del ámbito foral valenciano, esta garantía no fue requerida con carácter general, llegándose a exigir, únicamente, la promesa jurada de llevar a cabo el pago íntegro de la deuda si se alcanzase mejor fortuna. En este sentido, son explícitas tanto las fuentes doctrinales como las jurisprudenciales:

BAS Y GÁLGERÁN: *In Regno autem nostro, debitor faciens cessionem bonorum, non tenetur cautionem istam praestare, neque adhuc cautionem debet dare de se repraesentando in carceres, vel de iudicato solvendo, ut declaravit Senatus sententia per Daça, die 17 Februarii 1617, inter Michaellem Pasqual, et Joannem Alcoçer; sed solum tenetur promissionem juratam facere de solvendo, si ad meliorem fortunam devenerit*²¹.

Menor controversia doctrinal planteó el carácter personal e irrenunciable²² del beneficio de la cesión de bienes, lo que impedía, siguiendo el criterio de la doctrina comunitaria²³, que pudiera salir de la persona del deudor, haciéndolo

20 A. R. V. Sig. 759, Caja 26.

21 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 11.

22 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 53: *Poterit debitor uti beneficio cessionis bonorum, etiam si in obligatione, aut in contractus instrumento renunciaverit cum juramento beneficio cessionis bonorum, nam et si aliqui voluerint debitorem posse renunciare beneficio cessionis bonorum. Tamen sententia verior, et magis recepta est, quod etiamsi debitor cum juramento cessionis bonorum beneficio renunciaverit, inutilis est renunciatio, et poterit debitor, non obstante renunciatio, uti beneficio cessionis bonorum, ut variis fundamentis.*

23 SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum concurrentium ad litem per debitorem communem inter illos causatam*. Lugduni, 1672. Pars II, Cap. 30, num. 37: ..., *nihil prodest fidejussoribus seu aliis correis, quominus libere conveniri possint a creditoribus dimisso concursu, et ejus pendentia minime obstante, prout ad longum probavimus*; num. 38: *Et in expresse, quod cessio bonorum facta per debitorem principale non profit fidejussoribus suis, nec eos liberat a obligatione*; CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia*. Lugduni, 1726-1728. Vol. 8, *De alimentis*. Cap. 37, 4, núm. 4; PÉREZ, A., *Praelectiones in duodecim libros Codicis Justiniani Imp.* Antuerpiae. 1720. Tom. 2. Tit. 71, núm. 16: *Effectus istae legalis cessionis tantum cedentibus debitoribus prodest, non etiam eorum fidejussoribus: quoniam beneficium istud legis, personale est, cui causam dedit debitorum inopia, quae non est eadem in fidejussoribus*; SUÁREZ DE PAZ, G., *Praxis*, Tom. 1, 4 Pars, num. 16: *fidejussor etiam non liberabitur*

extensivo a los fiadores, al correo o al socio del cedente –*beneficium personalissimum est, et non egreditur debitoris personam*²⁴–.

Con relación a la finalidad y a los efectos de la institución, las fuentes legales, doctrinales y jurisprudenciales reiteran que el fin último de la *cessio bonorum* es la de excluir al deudor de la ejecución personal, evitándole su encarcelamiento²⁵ o,

per hanc cessionem factam a debitore principali, nec gaudebit ejus beneficio, cum sit personale; GÓMEZ, A., Ad leges tauri commentarium absolutissimum. Matriti, 1780. Legem 79, num. 2: ... fidejussor tamen non liberatur per talem cessionem debitoris, nec gaudet beneficio ejus: quia est beneficium mere personale, quod non transit ad alium; ZAPATA, F. A., Praxis, Tom. 1, 4 part., num. 16.

- 24 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 36: *Cessionis bonorum beneficium personalissimum est, et non egreditur debitoris personam, neque extenditur ad illius fidejussores, nam isti conveniri poterunt eodem modo, ac si cessio bonorum non fuisset facta, cum fidejussores dentur ad hoc, ut si debitores principales non sint solvendo, ipsi solvant. Idem tenendum est de correo, nam cessio bonorum a suo correo facta, ei prodesse non potest*; num. 37: *Et ex eadem ratione, si aliquis ex sociis societatem habens, bonis cedat, vel alias solvendo non sit, tenebitur alius socius in solidum*; IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, num. 40: *Huiusmodi ergo cessionis beneficium personalissimum est, sicque non prodest fideiussoribus, qui aeque conveniri possunt, ac si debitor non cesisset bonis, quia fideiussores accipiuntur, ut si debitores non sint solvendo, ipsimet solvant...*

- 25 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 7: *De jure debitor non admittitur ad cessionem bonorum faciendam, dum ultro se offert, sed requiritur quod creditores urgeant, ac prius in carceribus constituatur, nam solum jam carceratus, et in carcere positus, cessionem bonorum facere potest debitor*; num. 8: *In Regno autem nostro admissum habemus, et practicum, quod debitor possit cessionem bonorum facere, non solum in carcere, sed extra carcerem, prout de simili praxi testatur. Et apud nos nittitur meo videri praxis ita in foro I rubrica qui bonis cedere possunt, ubi dicitur quod debitores possunt hanc cessionem bonorum facere, ut non mittantur in carcerem. Car en aquella cosa tan solamentt, los profite aquell benefici del renunciament, è del desamparament de llurs bens que ells qui seràn jutjats, è condemnats de pagar llurs deutes, no sien mesos en la preso de la Cort.*

*Ergo supponit forus quod antea quam mittatur debitor in carcerem, et per consequens extra carcerem, potest cessionem bonorum facere. Ita interpretatus fuit forus iste, et intellectus, à nostro gravissimo Senatu, sententia per Daça, die 22 Maii 1625 inter Blasium Casals, Martinum Piquer, et Domum Professam Societatis Jesu. Et quod ex eo solum quod debitor oberatus, quando facit cessionem bonorum absens fuerit, aut latitaverit, et ob huiusmodi dolum praesumptum, non debeat ei denegari beneficium cessionis bonorum, nisi probeatur magna caliditas, et animus fraudandi creditores. Lo que la diferencia –como apunta Bas– del Derecho castellano, -y por extensión de la mayoría de los *iura propria*- donde la cesión de bienes se realizaba una vez el deudor se hallaba preso. Vid. SUÁREZ DE PAZ, G., *Praxis*, Tom. 1, 4 Pars, num. 5: *In primis advertes, hanc cessionem facere non posse, nisi eum, qui carcere fuerit detentus ad instantiam creditorum, vel saltim ad petitionem unius ex pluribus*; MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 12: *Et omnes conveniunt, quod cessionem bonorum debitor petere non potest, nisi in**

en su defecto, liberándole de la prisión, de las molestias de los acreedores y de la consiguiente nota de infamia²⁶:

Rubrica Qui bonis cedere possunt.

*... beneficium renuntiationis seu deseparationis bonorum quod ipsi, qui erunt condemnati ad solvenda debita sua, in carceribus non ponatur...*²⁷.

*Cum debitor vel fideiussor non poterit solvere, capiatur in posse curie; et, si creditor monstrare poterit infra III dies unde solvat, detineatur captus donec solvat vel iuret se solvere non posse, et cedat publice in curia omnibus bonis suis, et, quandocumque poterit, solvat secundum quod lucrabitur, deducto victu et vestitu et suis neccessariis arbitrio iudicis*²⁸.

BAS Y GÁLGERÁN: *Facta bonorum cessione, si debitor ad instantiam creditorum in carcere reperiatur debet a carcere liberari. Et si extra carcerem fuerit, in carcerem conjici non potest, neque amplius a creditoribus molestari*²⁹.

IRANZO: *Duplex igitur effectus est bonorum cessionis, primus enim est, quod cedens bonis in carcerem coniici non potest, et si in eo detinetur liberari debet facta bonorum cessione, neque amplius molestari a suis creditoribus poterit*³⁰.

SENATUS SENTENTIA publicata per Ioannes Daza, die 24, decembris 1636, Blasium Leonar, et suos creditores.

Quia per Blasium Leonart supplicatione posita die 2 februarii anni labentis fuit facta cessio bonorum et supplicatum eam sibi admitti eiusdem beneficio iuberi ut supersedeatur

carcere detentus ad instantiam creditorum, vel saltem ad petitionem unius ex pluribus; CÁNCER, J., Variarum resolutionum. Pars 2, cap. 9, num. 15: Sicque ad hoc ut cessio bonorum non evitet carceres.

26 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 31: *Unde non est dubitandum quod de jure communi, cedens bonis propter solam cessionem, non fit infamis. Solum quando cessio bonorum ignominiose fit, infamiam irrogat.*

27 FURS 7,9,1.

28 FURS 7,9,3.

29 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 12.

30 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, num. 38. En análogo sentido, CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, nums. 8-15.

in executionibus quae pro parte creditori suorum instari possunt advertus illum ac pariter declarari non posse ab eis in persona molestari sive in carceribus detineri ad eorum instantiam cum omnes ex causa cambiorum creditores sint ut latius in dicta supplicatione refertur. Et quia pro parte dictorum creditorum cum quibus fuit haec lis prosecuta nihil fuit deductum aut allegatum advertus petitionem actoris. Ideo et alias deliberationem et conclusionem in S.R.C. sumptam insequendo pronuntiamus et declaramus praedictam cessionem bonorum de iure procedere et locum habere admittendamque fore et esse uti cum presenti eam admittimus et eius beneficio dictum Blasium Leonart non posse in carceres detrudi ad instantiam dictorum creditorum et neutram partium in expensis condemnamus³¹.

SENATUS SENTENTIA publicata per Ioannes Daza, die 26, novembris 1636, inter Antonium Baldo, Notarium, contra Franciscum Deça Cevallos, Militem. Quia per Antonium Baldo notarius supplicatione oblata die 2 octobris prope lapsi fuit facta cessio bonorum et supplicatum eam sibi admitti eiusdem beneficio liberari a regis carceribus in quibus detinere ad instantiam Francisci Deça Cevallos iuris consulti pro credito quantitatis trecentem librarum ad cambium ab eo acceptae ut latius in dicta supplicatione referente. Et quia cessionis bonorum remedium introductum est ad carceres vitandos et praedictum creditum non ex his est quae huiusmodi effectum non admittunt et adversus dictam instantiam nulla fuerunt probata pro parte dicti Francisci Deça cum quo dum taxat fuit haec lis prosecuta quae intentioni dicti actoris possint obstare. Ideo et alias deliberationem et conclusionem in S.R.C. sumptam insequendo pronuntiamus et declaramus praedictam bonorum cessionem de iure procedere et locum habere admittendamque fore et est uti cum presenti admittimus et ratione dicti crediti non posse in carceribus detineri praedictum Antonium Baldo sed esse ab eis liberandum ut liberari iubemus praestito per eum solito iuramento iuxta forum et neutram partium in expensis condemnamus³².

No obstante, para alcanzar dicha finalidad el Ordenamiento jurídico del reino de Valencia exige, siguiendo los postulados del *ius commune*³³, la cesión íntegra de los bienes del deudor, ya sean muebles o inmuebles, derechos o acciones,

31 A.R.V. Sig. 5.476, Caja 248.

32 A. R. V. Sig. 5.450, Caja 248.

33 CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 29: *In super ut cessio bonorum valeat, debet cedens omnia sua bona creditoribus relaxare*; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib.

pudiéndose únicamente reservar los instrumentos propios de su arte u oficio, así como los bienes para su sustento, los vestidos de uso cotidiano y demás necesidades que el juez pudiera estimar oportunas –*beneficium competentiae*–³⁴:

Rubrica Qui bonis cedere possunt.

..., *deducto victu et vestitu et suis neccessariis arbitrio iudicis*³⁵.

En consonancia con el criterio expuesto, se advierte que, una vez cedidos éstos, el concursante no puede verse reconvenido ni ejecutado judicialmente por sus acreedores, salvo que devenga a mayor fortuna, en cuyo supuesto, al no haber quedado extinguida la obligación, deberá, tanto en el foro externo como *in foro conscientiae*³⁶, responder hasta donde alcancen los mismos –*in quantum facere possit*³⁷–, previa reserva de los bienes para su sustento –*necessaria pro conditione personae*–³⁸.

2, cap. 1, num. 5: *Is autem, qui cedit bonis, tenetur creditori dimittere omnia bona, quae tunc temporis habet*; PÉREZ, A., *Praelectiones*, Tit. 71, num. 17: *Caeterum debitor cedere debet creditoribus suis omnia bona, quae in praesentiarum habet, alioqui si eorum tantum partem indicaverit, partem celaverit, indignus redditur hoc beneficio, siquidem ex malignitate et dolo celans partem, non satisfecerit legi requirenti omnium cessionem*; MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 1: *Ut igitur privilegium metipsum enucleetur, et distinctione, et resolutione declaretur; observandum est, quod cessione bonorum facta, tenetur cedens omnia bona creditoribus relinquere; ita ut nihil ei reservatur, praeter vestes viliores, et quotidianas, nec etiam alimenta aliqua tenentur ex suis bonis creditores ei praestare*, num. 8: *Qui autem cedit bonis, dimittere tenetur bona omnia creditoribus quae tempore cessionis possidet*.

34 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 6: *Debitor cedens boni, tenetur omnia bona, tam mobilia, quam immobilia, jura et actiones, quae tempore cessionis possidet, creditoribus suis dimittere, ita ut nihil retinere possit, neque adhuc pro alimentis, nisi vestes viliores, et necessarias, et instrumenta artis, officii, aut exercitii quod habet necessaria.... tradit, vestes quas secum defert cedens bonis, non teneri dimittere, quia damnato ad mortem non debent eripi, et in obligationem generalem, vestis venire non censetur*.

35 FURS 7,9,3. Asimismo en PARTIDAS 5,15,1.

36 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 14: *Et alii teneant, debitorem in foro conscientiae non posse habere beneficium deducto ne egeat in prejudicium creditorum, quando ad pinguiorem fortunam devenerit*, num. 15: *... tamen certius est in foro conscientiae posse debitorem uti beneficio deducto ne egeat, etiam si ad pinguiorem fortunam devenerit*.

37 C. 7,77,7; D. 42,4,4: *Is, qui bonis cessit, si quid postea acquisierit, in quantum facere potest, convenitur*, 42,4,6.

38 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, num. 39: *Secundus effectus, quod si pervenerit ad pinguiorem fortunam, non poterit cedens bonis conveniri a creditoribus, nisi in quantum facere possit, atque adeo*

Una vez analizados el concepto, la naturaleza y los efectos de la institución objeto del presente estudio, la doctrina, finalmente, aborda, con desigual criterio, el procedimiento por el cual los deudores se acogían al amparo de la cesión de bienes, dedicando al conjunto de prohibiciones una pormenorizada casuística de la que carece el conjunto del *iter* procedimental.

Con relación al procedimiento, al silencio guardado por los textos legales, la doctrina y los tratados de práctica procedimental nos informan acerca del modelo seguido en los tribunales del reino de Valencia³⁹.

El mismo lo podía iniciar todo particular, noble o plebeyo, que, al verse gravado por unas deudas a las que no podía hacer frente, solicitaba la incoación del procedimiento judicial de la cesión de bienes —*semper fit in iudicio, et nunquam extrajudicialiter*⁴⁰—, lo que lo alejaba de la práctica seguida en los distintos *libri de iudi-*

ipsi relinquentur moderata alimenta, necessaria pro conditione personae; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 13: *Si autem ad meliorem fortunam devenierit debitor qui cessit bonis, et post temporis lapsum bona acquisierit, et ad meliorem fortunam devenierit, tenetur satisfacere creditoribus, reservatis sibi congruis alimentis, nam ex noviter acquisitis non tenetur creditoribus nisi in quantum facere potest, ut iura sunt*. En este sentido, CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*, Pars 2, cap. 9, num. 24; SUÁREZ DE PAZ, G., *Praxis*, Tom. 1, 4 Pars, num. 11: *... et quando ad pinguiorem fortunam devenierit, tenebitur debitum solvere, deductis sibi alimentis necessariis, et iste est effectus hujus cessionis*; CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis*, Cap. 37, 4, num. 2: *Unanimiter ergo observarunt, quod si debitor, qui cessit bonis, post cessionem ad meliorem fortunam devenierit, eatenus dumtaxat solvere teneatur, quatenus sibi remaneat necessarium ad alimenta; atque ita conveniri non potest, nisi in quantum facere potest*; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib. 2, cap. 1, num. 6; MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 10: *Itaque habet debitor beneficium post cessionem factam, ne conveniatur ultra quam facere possit deducto ne egeat*; SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Part. 1, cap. 26, num. 23: *Tum etiam, quod non est sufficiens ratio, debitor qui semel cessit bonis, in noviter adquisitis non tenetur creditoribus, suis ultra quam facere potest*; num. 32: *Cedens bonis semel, si iterum cedat in bonis noviter quasitis, non tenetur creditoribus primi concursus, nisi in quantum facere potest*.

39 *Ius Commune et Ius Proprium en la práctica procesal valenciana: El manuscrito Practica Caussarum civilium*. Calzada, A. y Obarrio, J. A. Valencia, 2001. *Practica caussarum civilium*, Cap. 15, *De les causes de cession de bens*.

40 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 54: *Hujusmodi bonorum cessio, de jure communi, poterat fieri, tam in iudicio, quam extra iudicium. Et extrajudicialiter, sola expressione verborum, poterat legitime fieri, sive expressio fieret per ipsum debitorem, sive per nuncium, vel per Epistolam*; num. 55: *In Regno autem nostro, semper cessio bonorum sit in iudicio, et nunquam extra-*

ciarum ordine redactados al amparo de la tradición tardo-romana, donde la cesión extrajudicial alcanzaba notoria trascendencia⁴¹.

Presentada la instancia ante el juez competente, procedía a remitirle el libelo en el que se narraban las circunstancias y los infortunios que habían provocado su pobreza, suplicando que, a tenor de los mismos, se le concediera la cesión de todos sus bienes, acciones y derechos. El juez, en virtud del escrito, y previa sumaria información testifical, solicitaba la comparencia de los acreedores, a los que, con anterioridad al dictamen de la sentencia, tomaba oportuna declaración. Concluida ésta, y una vez realizadas las pruebas pertinentes, el magistrado dictaba sentencia, en la que se determinaba si la solicitud era o no ajustada a derecho⁴². Si ésta era favorable a la “dejación y relajación” de los bienes, se procedía, con cargo al insolvente, a dar publicidad de la misma mediante pregón público, momento en el que el deudor perdía toda posibilidad de acción procesal⁴³, la administración sobre sus bienes, así como la imposibilidad de llevar a cabo cualquier relación contractual⁴⁴; quedándole, únicamente, el dominio de

judicialiter, ut de simili praxi, et consuetudine non debemus recedere, cum consuetudini cujuscumque loci standum sit in modo, et forma faciendi bonorum cessionem.

- 41 CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis*. Cap. 37, num. 7: *Et quia ad alium modum, sive aliter fit cessio de iure huius Regni, quam de iure communi fiebat. Iure namque communi, forma cessionis bonorum, in sola expressione verborum, per se, per nuntium, vel per epistolam consistebat, ... Ubi addit, quod non tantum in iudicio, sed etiam extra iudicium fieri poterat, agnoscendo prius debitum, cum simplici verbo, et per nuntium, et per epistolam fieri posset*, MATIENZO, J., *Commentaria, Lex* 4, glos. 2, num. 7: *Forma cessionis bonorum iure communi Imperatorum est expressio sola verborum per se, vel nuntium vel epistolam*; CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*, Pars 2, cap. 9, num. 34: *Cessio bonorum potest fieri coram iudice etiam extra ius, per epistolam, vel nuntium, etiam absente creditore.*
- 42 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 66; *Manuscripto Practica Caussarum Civilium*, Cap. 15, *De les causes de cession de bens*, fo. 42v., pp. 113-14.
- 43 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 61: *Cessione bonorum a debitore proposita, nequit agere debitor contra suos debitores, neque conveniri potest a suis creditoribus. Cedens enim bonis, cum cedat etiam omnes actiones. Olea ubi proxim. inde est quod post cessionem factam, solum directae actiones remaneant penes eum, sed tam inefficaces, ut illarum virtute, neque moveri, aut intentari possint.*
- 44 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 63: *Et facta bonorum cessione, amittit debitor administrationem suorum bonorum, et inhabilis remanet ad quemlibet contractum celebrandum, et quoad juris effectus pro mortuo habetur*, num. 64: *Neque administrationem bonorum poterit reasumere debitor qui cessit bonis, nisi satisfactis omnibus creditoribus.*

los bienes hasta su venta⁴⁵, lo que daba cabida a que pudiera llegar a recuperarlos si éstos no se hubieran adjudicado parcialmente —*si res adhuc fuerit integra*⁴⁶—:

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 1 octubris 1644 in favorem Angelae Sanz haeredis Jacobi Juny, et contra Domnam Hippolytam Jofre tutricem filli, et haeredis Doctoris Don Michaelis Hieronymi Sanz:

Attento ultimo quod post factam cessionem bonorum, non potest debitor qui eam fecit, nec illius haeres ab illa divedere, et bonorum cessionum administrationem reasumere, nisi omnibus creditoribus illius tunc existentibus de suis creditis satisfactis.

Et attento quod dictus quondam Jacobus Juny, per dictam cessionem bonorum, non amissit dominium dictarum domus, et terrarum ante legitimam, et perfectam illarum venditionem.

Una vez establecidas las reglas que ordenan el procedimiento, la doctrina delimita las numerosas prohibiciones que recaen sobre la institución, lo que deja entrever la arraigada tendencia a someterla a la tutela del Ordenamiento jurídico.

Entre el copioso muestrario de testimonios, cabe destacar un conjunto de limitaciones amparadas en el marco del *ius commune* y otras que se circunscriben en el ámbito propio del Derecho foral:

Entre las primeras, la doctrina sostiene, de forma inequívoca, que la cesión de bienes se ha de hacer sin que la misma sea ignominiosa para el cedente.

En concreto, Bas y Galcerán nos informa cómo había sido práctica habitual en Francia⁴⁷, en Roma⁴⁸, en Sicilia⁴⁹, así como en otros reinos y provin-

45 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 63: *Dominium tamen bonorum, post factam cessionem illorum a debitore, remanet penes ipsum debitorem quousque vendantur bona, vel insolutum creditoribus dentur.*

46 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 65: *Denique advertere libet quod cedens bonis, post cessionem factam, potest a cessione bonorum recedere invitis creditoribus, et bona sua recuperare, si res adhuc fuerit integra. Si vero jam non fuerit integra, ut quia creditores, bonorum cessionem acceptaverint, non poterit debitor a cessione bonorum recedere invitis creditoribus.*

47 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 24: *Exemplum erit in Francia ubi ex constitutione Ludovici XIII quae est XX constitutio, nemo cedit bonis nisi praesens in iudicio, dictintusque ac nuda cervice...*

48 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 25: *Etiam erit exemplum Romae, ubi cedens bonis, Leonem marmoreum in scalis Capitolii ascendit, et ibi nates percutiens dicit, cedo bonis...*

49 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 27: *In Regno Siciliae, cedens bonis, vituperose ter tangit lapidem dicens.*

cias⁵⁰ que el cedente hiciera ostentación pública de su insolvencia, ya sea portando una vestimenta llamativa, ya ascendiendo al león de mármol de las escaleras del Capitolio para proclamar su insolvencia, o caminando desnudo por un lugar público, actos que no invalidaban la cesión.

Frente a este carácter vejatorio, la doctrina de los reinos hispanos⁵¹, y, en particular, la valenciana sostenían que la cesión realizada con ignominia liberaba al cedente de toda obligación, —*etiam si devenerit ad meliorem fortunam*— al entender que el ultraje al que era sometido constituía, en sí mismo, una pena superior a cualquier deuda pecuniaria, lo que le permitía eximirle de su cumplimiento en el fuero externo —*ignominia subrogatur loco solutinis*—, aunque no el interno⁵²:

- 50 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 26: *Pariter in quibusdam Italiae locis, cedens bonis in publico loco nudus vadit, et posteriora, ter ad lapidem, vel columnam percuttere cogitur, clamando, cedo bonis. Qualis lapis reperitur adhuc Patavii in curia cui incissa sunt haec verba*; num. 28: *Et in aliis Regnis, et Provinciis cedens bonis, nudatus nateis culo percutit lapidem, aut incedit cum pileo viridi, aut alterius coloris, aut cum veste alba, aut diversi coloris.*
- 51 CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis*. Cap. 37, 4, num. 4: ..., *quod debitor, qui coacte cessit bonis, cum ignominia, liberatur in totum, etiam si devenerit ad meliorem fortunam, ... Ergo ignominia, omni poena pecuniaria, maior, et asperior est*; SUÁREZ DE PAZ, G., *Praxis*, Tom. 1, 4 Pars, num. 7: *quae cessio, absque aliquo actu ignominioso fieri debet*; PÉREZ, A., *Praelectiones*, Tit. 71, num. 22; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., *Opera omnia*, Lib. 2, cap. 1, num. 6: *Sed si quis bonis cesserit actibus quibusdam juxta loci consuetudinem ignominiosis, non tenebitur is solvere debitum, quamvis pinguorem (...) fuerit fortunam*; IBÁÑEZ DE FARIA, D., *Additiones et observationes ad librum secundum D. Covarrubias variarum resolutionum*. Coloniae Allobrogum. Rub. *De jure creditorum* ..., num. 49, fo. 140: *Cedentem bonis cum ignominia ex statuto ab omni obligatione penitus liberari, ...*; MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 12: *Verum si ignominiosis actibus iuxta loci consuetudinem cessio facta fuerit, non tenebitur cedens solvere debitum, quamvis pinguorem nactus fuerit fortunam*; CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 26: *Haec intellige nisi cessio fieret ignominiose, ut quia remotis familiaribus, culo percussisset supra lapidem, vel similibus modis vituperiosis, quia tunc cedens bonis nihil tenetur solvere suis creditoribus, imo in totum liberatur: cum dicta ignominia, quae poena corporalis est, succedat loco debiti pecuniarii.*
- 52 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 18: *Quid autem in supra dicto casu tenendum sit in foro animae, non est apud DD. concorditer receptum, ... idem procedere in foro animae, nam cedens bonis ignominiose, omnino asserunt liberari ab obligatione etiam in foro interiori*; num. 19: *Sed communis Doctorum sententia docet, quod cedens bonis cum ignominia, tenetur in foro animae creditoribus satisfacere.*

Et adhuc si ignominiose fiat cessio bonorum, prout in multis Provinciis fit, in quibus debitor cedens de culo percutit lapidem, aut incedit cum birreto viridi, aut simili ignominia afficitur, tradunt communiter D. D. quod huiusmodi ignominia in locum solutionis subrogatur. Et hac de causa quamvis debitor ad pinguorem fortunam devenerit, non tenetur creditoribus aliquid solvere, quia nihil eis jam debetur.

... nam si ignominiose fit cessio, non tenebitur debitor, etiam si ad meliorem fortunam devenerit, credita satisfacere, si vero ignominiose non fiat tenebitur

In Regno autem nostro, non fit bonorum cessio cum huiusmodi ignominia, neque, aliquid ignominiosum in illa potest considerari, nam solum debitor, libello coram iudice proposito, dimittit bona creditoribus, ceditque illis, ne amplius molestetur ut cum hoc a carcere liberetur, et quod ita debeat de jure fieri⁵³.

Más en particular, autores como Bas y Galcerán, Matheu y Sanz⁵⁴ o León⁵⁵ cuestionan si la vigencia y aplicación de varios preceptos legales pueden dar lugar a que se pueda entender legitimada la cesión ignominiosa de bienes⁵⁶. En concreto, el privilegio real otorgado por el rey Alfonso III, en el que se establece la revocación del cargo de oficial público para quien hubiera llevado a cabo

53 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, nums. 16-17 y 20; IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, nums. 35-36: *In qua dubitatione communiter distinguere solente doctores inter ignominiosam cessionem bonorum, et non ignominiosam, et in ignominiosam tenent plures talem debitorem liberari quoniam huiusmodi ignominia subrogatur loco solutionis...*, *ut quamvis postea pervenerit ad pinguorem fortunam nihil creditoribus solvere teneatur.*

54 MATHEU Y SANZ, L., *Tractatus de regimine Regni Valentiae sive selectarum interpretationum ad principales foros...* Lugduni, 1706. Cap. 4, tit. 9, num. 8.

55 LEÓN, F. J., *Decisiones Sacrae Regiae Audientiae Valentiae*. Matriti, 1610. Tom. 1, *Decisio* 118, num. 2 y 4.

56 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 20: *Illa quae adduximus, videre debemus, an possint habere locum in nostro Regno, et cum resolutio dependeat ab illa quaestione, an scilicet cessio bonorum quae fit in Regno sit ignominiosa, nec ne, disputabimus hanc quaestionem, et ex illius resolutione, resolvere poteris principale dubium, nam si ignominiose fit cessio, non tenebitur debitor, etiam si ad meliorem fortunam devenerit, credita satisfacere, si vero ignominiose non fiat tenebitur.*

la *cessio bonorum*⁵⁷, así como el privilegio otorgado por el rey Jaime II, en el que se asienta la necesidad de dar publicidad al mismo⁵⁸:

Aureum Opus. Jaime II, Privilegio 118.

Fiat inde praeconisatio publice cum trompeta in Civitate, vel Villa Regni, in qua habitaverit,...

Curiarum anni 1626. Foro 298.

Per obviar semblants danys està disposat que lo qui haurà fet tal cessio de bens, baja de ser publicat ab crida de trompeta.

A juicio de la doctrina no cabe ver en estos preceptos la aplicabilidad de la cesión ignominiosa en el ámbito foral —*Contrarium tamen tenendum erit, nam in Regno cessio bonorum ignominiose non fit*—, ya sea porque se entiende que la pérdida del cargo público obedece al estado de pobreza y no a la cesión, o ya porque se sostiene que el pregón público tiene como única finalidad dar a conocer el estado de insolvencia del deudor, y así que nadie pueda, por ignorancia, contratar con el cedente, con el consiguiente detrimento en sus bienes⁵⁹:

57 AUREUM OPUS, Alfonso III, Privilegio 57.

58 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 21: *Videtur ergo ignominiose in Regno fieri cessionem bonorum, nam in privilegio 57. Domini Regis Alfonsi III quod reperitur in corpore privilegiorum foleo 202 stabilitum reperitur, quod cedens bonis, nequeat habere officia publica Civitatis quae forte acquiruntur, imo ab eis removendus est*; num. 22: *Secundo facit, quod cedens bonis, sono tubae, et per praeconium publicum debet publicari, et publice praeconisari in Civitate, aut villa, ubi cessionem fecit, et habitaverit. Et quod cedens bonis antea quam excarceretur debeat publicari praeconio publico, ad hoc ut sciant omnes, quod fecit cessionem bonorum,...* *Pari modo publicari voce praeconis debitorem cessionem fecisse, videtur ignominiosum, quia licet preco in verbis, quas ad publicationem faciendam profert, non afficiat ignominia debitorem, tamen in opinione hominum non effugit hoc, infamiae notam.*

59 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 29: *Neque obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondetur, quod cedens bonis non arcetur ab officiis publicis, et nostrae Civitatis, quia infamis fit, aut ignominiam patitur, sed quia pauper... et ex ista ratione paupertatis in ipso Regno Privilegio 118 arcentur ab huiusmodi officiis, qui constante matrimonio dotem uxori solverint. Et qui privilegium, et beneficium deducto ne egeat proposuerunt, et sub Regno sequestro procurarunt bona ponere, ut alimenta eis taxarentur, et qui in executione, in bonis mobilibus defecerunt pro debito proprio faciendo curiam in albis, vulgo la Cort en Blanch, ... ex Salutio tradit, quod non poterunt isti quaerere utilitatem publicam, si tam negligentes fuerunt in re propria, ut succurrere sibi non quaeant*; num. 30: *Et adhuc volunt*

Aureum Opus. Jaime II, Privilegio 118.

Itaque omnibus, et singulis ipsa cessio, et renunciatio publice patefiat, ut quilibet cauti redeant ex inde, et ne propter ignorantiam a praedictis decipi valeant, vel in bonis suis sustineant detrimentum.

Curiarum anni 1626. Foro 298.

Se esdevè molt de ordinari, que per no tenir noticia de algunes persones que han fet cessió de bens, y ignorantment altres contracten ab aquells.

Frente a esta *communis opinio*, únicamente hemos hallado en Iranzo un criterio contrario a la opinión mayoritaria de la doctrina. A juicio del jurista valenciano, la infamia que conlleva la cesión ignominiosa no determina la validez jurídica de la misma, por entender que ésta, aun siendo reprobable, no puede compensar el perjuicio que ocasiona la deuda a sus acreedores, lo que determina la máxima: *cessio bonorum non liberatur debitor*⁶⁰.

Así mismo, siguiendo las pautas del Derecho común⁶¹, se excluye de toda protección tanto a los deudores perversos y dolosos, que, en fraude a sus

multi, quod si cedens bonis, absque culpa sua fuerit factus non solvendo, non est removendus propter paupertatem ab officiis publicis; num. 31: Unde non est dubitandum quod de jure communi, cedens bonis propter solam cessionem, non fit infamis. Solum quando cessio bonorum ignominiose fit, infamiam irrogat, num. 32: Ad secundum respondetur, quod Regium Privilegium supra adductum non disponit quod publice praeconisetur bonorum cessio propter ignominiam inferendam cedenti, sed ut omnibus patefiat cessio, et nullus, propter ignorantiam, contrahat cum cedente, patiaturque detrimentum in bonis.

60 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*. Cap. 60, num. 37: *Sed a praedicta opinione recedunt alii plures DD. tenentes debitorem cedentem bonis etiam ritibus ignominiam inducentibus, non liberari ab obligatione solvendi, quoniam id, quod dicitur, poenam, seu ignominiam subrogari loco solutionis, et qui non habet in aere, luat in corpore, vetum tantum est, cum debitum pecuniarium est poena a Iudice imposita ob aliquod delictum, est quae huiusmodi poena fisco, aut parti applicanda; tunc enim illi pecuniae poena corporalis, aut alia quaedam succedere potest. Cum enim poena debita delicto, non fuisset a Iudice laxata, sed in compensationem damni illati, debetur omnino ea pecunia in utroque foro, et sic quamvis debitor decoctor, et cedens bonis, subierit quamcumque ignominiam, sua illa infamia non compensat damnum pecuniarium, quod intulerat creditori, quare ubi solvendo existit, talem pecuniam solvere creditori tenebitur, quia per cessionem bonorum non liberatur debitor, foro I, sub. Rubrica Qui bonis cedere possint.*

61 CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 46: *Ex quibus hunc libet referre, quem (pauci dies sunt) ex facto habui, ubi quis malitiose, seu in fraudem creditorum bona sua dilapidavit..., dicens istud beneficium cessare cum debitor est in dolo; num. 49: Ex his infero, decoctoribus et fallitis tale beneficium non competere ratione doli qui in eis praesumitur; CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera**

acreedores, “destruyen los bienes con engaño, lujuria o maldad”, como a los que alcanzan la pobreza, ya sea por su culpa o por la mala fortuna. En todos estos supuesto, *non prodest ei beneficium cessionis bonorum*⁶².

Idéntico criterio se mantiene con los mercaderes, comerciantes, cambistas, pañeros, ya fueran cristianos, judíos o sarracenos, cuando, por razón de préstamo, depósito, compra o de cualquier otro contrato, se hicieran deudores o quedaren obligados; llegándoles, incluso, a condenar a la pena capital cuando se apoderaran de cosas ajenas o reconocieran que no tienen con qué pagar, a excepción de que la pérdida fuera por causa fortuita:

Rubrica Qui bonis cedere possunt. Foro 4.

*Mercatores, captalarii, campsores, draperii, sive sin christiani, iudei et sarraceni, qui ex causa mutui, depositi, empcionis seu cuiuslibet alterius contractus fuerint debitores, se alzaverint cum rebus alienis vel s'abtran, morte puniantur, nisi per evidentes probationes probaretur quod casu fortuito in terra vel mari res illas amiserint sive bona*⁶³.

En este sentido, la doctrina foral⁶⁴, al hacerse eco del mencionado precepto, sostendrá que los comerciantes que se empobrecen y se arruinan como conse-

omnia. De alimentis. Cap. 37, 4, num. 22: Quintum ..., ubi quis malitiose, seu in fraudem creditorum bona sua dilapidavit, PÉREZ, A., Praelectiones, Tit. 71, num. 6: ..., tamen non possunt bonis cedere, veluti qui in fraudem creditorum bona alienarunt, aut dissiparunt, nemini enim fraus et dolus patrocinari debet, ... Frustra insuper ad cessionis beneficium confungiunt, qui prodige et luxuriose bona sua consumpserunt, non enim sunt digni commiseratione, qui sua turpitudine causerunt sibi inopiam, multo minus illi qui alios spoliaverunt, quippe indigni beneficio legis, qui contra leges faciunt; neque enim maleficium debet causare beneficium, sed eo casu quo non habent in aere, debent luere in pelle.

62 BAS Y GÁLCEÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 33: *Non possunt facere hanc cessionem bonorum, neque illius beneficio gaudent, debitores qui ex dolo, luxuria, aut improbitate bona consumpserunt. Idem tenet multi, si non dolose, sed culpa sua ad inopiam pervenerit debitor. Et in electoratu Saxoniae, improbi, et dolosi debitores, cedendo bonis non liberantur a carcere. Aliter erit quando debitor propter fortunam ad inopiam pervenerit, nam proficere ei debet bonorum cessio; num. 34: Si autem debitor, partim sua culpa, et partim fortunae casu, in paupertatem inciderit, non prodest ei beneficium cessionis bonorum.*

63 FURS 7,9,5.

64 CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis. Cap. 37, 4, num. 22: Secundus casus est in fallitis, et decoctoribus, qui ad cessionem bonorum non admittuntur, ratione doli, ...; CÁNCER, J., Variarum resolutionum. Pars 2, cap. 9, num. 49: Ex his infero, decoctoribus et fallitis tale beneficium non competere ratione doli qui in eis praesumitur.*

cuencia de una actuación dolosa o culposa, se les condena a la pena de muerte, denegándoseles, así, de todo remedio, y, por extensión, del auxilio de la cesión de bienes:

BAS Y GALCERÁN: *Ex doctrina a nobis tradita, satis infertur quod mercatores qui dolo, et fraude, pauperes efficiuntur, et decoxerunt, non possunt habere beneficium cessionis bonorum. Quod satis confirmatur ex foro 4 et 5 rubrica qui bonis cedere possunt, ubi cautum reperitur, quod mercatores qui dolo, et fraude de pauperes efficiuntur, et decoxerunt, poena mortis puniantur, et denegetur omne remedium, et per consequens denegandum eis est beneficium cessionis bonorum. Et si caliditas, et animus defraudandi in debitore reperitur, quod denegari ei debet beneficium cessionis bonorum*⁶⁵.

SENATUS SENTENTIA *publicata per Cases, die 4, julii 1623, inter Bartholomeum Soler, contra Jacobum Matheu.*

Attento quo pro parte Bartholomi Soler fuit posita in hac Regia Audiencia quidam supplicatio die quinta Maii proxime lapsi iure qua fecit cessionem bonorum ut supplicavit quod ea admissa et facta solita obligatione a carceribus extraheri et prout latus ius praefecta supplicatione inarrat quae fuit notificata seu intimata Hieronymo Matheu Sartori et Joanni Veig Rhedario. Et attento quod secundum foros huisque Regni et alias de jure remedium cessionis bonorum statutum ut ad exhibendos debitoris a carceribus. Et quod deducta et allegata pro parte praedicti Hieronymi Matheu (cum quo lis fuit prosequuta) ad praememoratam cessionem bonorum impugnandam nullatenus ipsum possunt jurare cum praedictus Soler non negaverit debitum imo ipsum casus fuerit nec eo quo decet modo constet de fraude et dolo ipsius Soler, et in viam juris ad excludendum remedium cessionis bonorum non sufficiat dolus presumptus, et debeat probari magna astutia et calliditas ita ut coniecture evidentes fint ut in nullam aliam partem trahere possint, nec sufficiat debitoris absentiam probare fere dolosam animo fraudandi creditores quae in presenti processu et causa probata non fuerunt per dictum Hieronymum Matheu imo contrarium ex eo resultat. Idcirco et alias pronuntiamus sententiamus et declaramus praememoratam cessionem bonorum procedere et de jure locum habere et per consequens admitendam fore et esse prout iure praesenti admitimus et sic praedictum Bartholomeum Soler non posse in carceribus detineri ad instantiam dicti Hieronymi Matheu sed ab eis liberandum fore et esse prout iure praesenti libera-

65 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 35.

*ri iubemus praestito tamen prius iuramento et facta obligatione per dictum Bartholomeum Soler juxta formam fori, et neutram partium in expensis condemnamus sed probistatis et executionem fieri mandamus*⁶⁶.

SENATUS SENTENTIA publicata per Ioannes Daza, die 21, octubris 1620, inter Jacobum Juny, Contra Arnoldum Sans et Michaelem Hieronymum Sans.

*Attento quod supplicatione posita per Jacobum Juny die 21 Augusti proxime lapsi fuit facta cessio bonorum et supplicatum quod ea admisa et praestito iuramento et facta obligatione solitis liberetur a carceribus prout latius in dicta supplicatione continetur quae fuit notificata seu intimata Arnaldo Sans et cum Doctore Michaeli Hieronymo Sans cum quo fuit lis prosecuta. Et attento quod a foro et iure proditum est remedium cessionis bonorum ad vitandos carceres, et quod deducta et allegata pro parte dicti Arnaldi Sans ad illam impugnandam nullatenus ipsum iuvare possunt cum dictus Juny non dissittatur imo faltatur debitum, nec constet eo quo decet modo de dolo ipsius, cum in viam iuris ad excludendum hoc remedium non sufficiat dolus praesumptus vel de quo dubitatur et debeat probari magna calliditas ita ut coniectura sint evidentes et in nullam partem trahi possunt nec sufficiat probare absentiam debitoris sed dolosam animo fraudandi creditores quam non fuerunt probata in processu imo contrarium ex eo resultat. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in R. C. factam insequendo pronunciamus sententiamus et declaramus dictam cessionem bonorum procedere et de iure locum habere atque ita admittendam fore prout cum praesenti admittimus et consequenter dicti Arnaldi Sans sed ab eis liberandum fore prout eum praesenti liberari mandamus praestito tamen prius iuramento et facta obligatione per dictum Juny iuxta fori formam et neutram partium in expensis condemnamus sed pro bistractis executione fieri mandamus*⁶⁷.

En análogo sentido, se niega la cesión de bienes para las deudas que provengan de un delito o de un cuasidelito, ya sea éste de naturaleza fiscal o personal⁶⁸,

66 A. R. V. Sig.239, Caja 191.

67 A. R. V. Sig. 2.84. Caja 233.

68 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 38: *Non habet locum praedictum cessionis bonorum beneficium, quando debitor obligatus reperitur ex delicto, vel quasidelicto, sive erga fiscum, sive erga partem privatam.* SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars I, Cap. 7, num. 1: *Fisci debitor ratione delecti, vel quasi, non admittitur ad cessionem, et concursum formandum;* CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis.* Cap. 37, num. 20:

a excepción de las deudas fiscales *ex contractu*, en cuyo supuesto se afirma *proderit debitori bonorum cessio contra praedictum debitum*⁶⁹.

Finalmente se sostiene que no hay lugar a la cesión de bienes para quien no reconoce la deuda⁷⁰, litiga sobre la cuantía de la misma⁷¹, para quien contrae una obligación con la única esperanza de obtener el beneficio de la cesión⁷², o para el *debitor obligatus ad factum, nunquit uti beneficio cessionis bonorum*⁷³.

Frente a este conjunto de limitaciones propias del *ius commune*, las fuentes legales y doctrinales del reino de Valencia reconocen una pluralidad de supuestos en los que no se observa la vigencia del mencionado privilegio.

Primus casus est in debitore fisci ex delicto, qui non admittitur ad cessionem bonorum, ne delicta remaneant impunita; Cap. 47, 4, num. 5; GÓMEZ, A., Ad leges Tauri, Legem 79, num. 3.: In debito descendentes ex delicto non habet locum cessio; COVARRUBIAS DE LEYVA, D., Opera omnia, Lib. 2, cap. 1, num. 8: Praeterea dubitatur, num beneficium istud cedendi bonis competat ratione obligationis descenditis ex delicto?. Et tunc non esse admittendam cessionem bonorum, probatur ex eo, quod in poenis pecuniariis ratione criminis infligendis, qui non habet unde eas solvat, corporali poena puniendus est; SUÁREZ DE PAZ, G, Praxis, Tom. 1, Pars 4, num.17: Hoc tamen beneficio cessionis non poterit uti debitor alicujus obligationis descenditis ex delicto, ut resolvunt communiter omnes.

69 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 39: *Si vero fisco debeatur ex contractu, aut si debitum fuerit fiscale ex contractu, et debeatur personae habenti privilegium fiscale proderit debitori bonorum cessio contra praedictum debitum. Quid autem procedat in conductoribus gabellarum, et in debitoribus collectarum.* CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 14: *Pro his facit, quia et fisci debitor ex contractu potest cedere bonis, et evitat carceres;* CASTILLO SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia. De alimentis*. Cap. 37, num. 20: *Prout etiam obtinet, quando quis est debitor fisci ex contractu, vel etiam ratione collectae, aut gabellae, et solvendo non est; quia tunc potest cedere bonis.*

70 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 56: *Ut prodese possit debitori bonorum cessio, debet agnoscere debita;* num. 57: *Et si debitor aliqua negaverit, qua vere debebat, amittit beneficium cessionis bonorum, dummodo vincatur quod debet.* SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars 3, Cap.167, num. 31; CÁNCER, J., *Variarum resolutionum*. Pars 2, cap. 9, num. 20: *Debet insuper agnoscere debitum.*

71 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 58: *Eodem modo si debitor, super debito litigaverit, non poterit se jubare beneficio cessionis bonorum.*

72 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 60: *Neque cessionis beneficio uti poterit debitor, qui spe cessionis contraxit, sciens jam tempore contractus non esse solvendo, neque posse solvere.* MATIENZO, J., *Commentaria*, Lex 4, glos. 2, num. 20: *Tertius casus est in debitore, qui promisit id, quod sciebat se praestare non posse,...*

73 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 59: *Similiter, si ad factum fuerit obligatus debitor, non ei proficiet cessionis bonorum beneficium.*

Así, la literatura jurídica valenciana nos dirá, con carácter general, *in nostro Regno non habet locum bonorum cessio* ya sea con relación a las deuda contraídas con la Generalitat, la Diputación o la ciudad de Valencia⁷⁴, con el procurador que no entregase el montante de la deuda a su representado⁷⁵, con el deudor *ex causa veri depositi, aut commendatarius*⁷⁶, por el precio de las mercancías⁷⁷, de los alquileres

74 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 40: *Non tamen intelligas limitationem a nobis traditam, contra omnes creditores ex contractu privilegium fiscale habentes, nam adversus debitum generalitatis nostrae, et Domus Deputationis non habet locum bonorum cessio. Debita enim Generalitatis sunt valde privilegiata, non solum advertus cessionem bonorum, ut diximus, sed etiam adversus alia majora privilegia debitoribus concessa, nam et si debitori, militari privilegio fruente, competat in Regno beneficium deducto ne egeat, vulgo inter nos dictum Sacrest, ut cum praelatione creditorum taxentur ei alimenta, tamen contra Generalitatis nostrae debita, aut Civitatis Valentiae, non habet locum supradictum beneficium deducto ne egeat, neque debitores Civitatis, aut generalitatis, aut debitorum haeredes Militari privilegio fruente, poterunt proponere adversus Civitatem, aut generalitatem praedictum remedium*, MATHEU Y SANZ, L. *Tractatus de regimine*, Lib. 1, Cap. 3, tit. 4, nums. 26-40.

75 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 65: *Neque procuratores, qui cum mandato ad exigendum, aliquas exegerint summas, et ut illas principalibus restituerent carcerati fuerint, poterunt a carcere liberari per cessionem bonorum, nam de hujusmodi procuratoribus disponit forus, quod detineantur in carcere, donec quidquid exegerint, et receperunt, solverint. Et quod adversus credita ista privilegiata, non habeat locum bonorum cessio*. FURS 2,8,20: *Item, si alcun serà constituït per qualsevol persona en procurador a demanar alcun deute o deutes o altra cosa a qualsevol persona, e aquel procurador reebrà lo deute o cosa que demanarà per lo seu principal, per lo qual és stat fet procurador ab carta o sens carta, encontinent no deliurà o pagarà la quantitat de diners o altra cosa a aquel del qual és procurador, que a requisició del constituïnt e principal, lo dit procurador per lo ordinari sia pres, lo qual stia pres en la presó tant e tant longament tro que baja pagat e satisfeyt tot ço que haurà reebut a aquel del qual era procurador*, 2,8,21-22.

76 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 48: *Ex eadem ratione, debitor ex causa veri depositi, aut commendatarius curiae, exclusu erit in Regno a beneficio cessionis, nam cum debeat in carcere detineri, quousque bona deposita restituerit. Sequitur quod per bonorum cessionem non liberabitur a carcere*. FURS 4,15,2: *Is qui commaandam sive depositum recepit et se non posse reddere allegaverit, capiatur et detineatur tamdiu captus in curia donec restituerit, nisi probaverit quod casu fortuito amisit; et detentus in carcere, nisi sibi habeat unde provideat, et provideat eum pane et aqua singulis diebus ille qui deposuit*.

77 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 49: *Infertur etiam quod debitor ex precio mercaturae, non habebit in Regno beneficium cessionis bonorum, nam licet de jure, nequeat creditor propria auctoritate capere, aut carcere debitorem, imo si illum carceret, puniatur amissione crediti, et corporali poena afficiatur,... tamen in Regno, si debitor ex precio mercaturae aufugerit, potest a creditore propria auctoritate capi, et per curiam debet detineri carceratus, quousque solverit. Illud quod diximus de*

o arrendamientos⁷⁸, de los precios de los bienes muebles⁷⁹ o inmuebles⁸⁰, por las deudas en las compras realizadas en la Curia⁸¹, o ya con el deudor que se

prohibitione capiendi debitorem propria auctoritate, non intelligere debes, quando debitor fugam arrupuit, nam, de jure, debitorem, aut mercatorem fugientem cum pecunia, aut rebus alienis, potest capere propria auctoritate creditor. Idem resolvitur in clerico debitore fugiente, dummodo statim ad suum judicem Ecclesiasticum remittatur. Et adhuc volunt aliqui, quod creditor apprehendens debitorem fugientem cum pecunia, aut bonis alienis, propria auctoritate, ex sola apprehensione, acquirat praelationem pro exactione sui crediti.

- 78 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 46: *Unde debitor precii conductionis, sive arrendamenti bonorum, non poterit uti remedio cessionis bonorum... nam in dicto foro 15. rub. de clam. non mutand. et in foro 13 ejusdem rubricae constitutum extet, quod debitor ex mercedibus locationis bonorum non solvendo, carceretur, et detineatur in carcere quousque solverit omnem quantitatem debitam, non liberabit illum a carcere bonorum cessio.* FURS 1,6,13 y 15: *Si alcun compra alcuna cosa moble o semovent, o aurà arrendats alguns béns, e deurà lo preu de la cosa venuda o arrendada en tot o en partida, e dirà que no ha de què pagar o serà atrobat no pagador, aquel aytal qui serà deutor del preu de la cosa venuda o arrendada stiga pres tant, e tan longament, tro complidament haja pagat.*
- 79 LEÓN, J. J., *Decisiones*, Decisio 7, nums. 1-17 quien, tras recoger el siguiente pleito: *Pontius de Vi Mercator, instrumento recepto per Antonium Ionnem Pomar Notarium, die 12. Martii 1605, confessus fit debere Melchiori Figuerola militi, domino Baroniae de Naquera septem mille centum septuaginta dragmas Boeticas, sive argenteos Castellanos, ex precio tercentarum et quinquaginta cupparum, sive botades. Quod pretium eidem solvere promisit diebus Nativitatis Domini, annorum 1606 et 1607, tunc primo venturis. Et cum pro dicto debito fuisset carceribus mancipatus, dictus Pontius de Vi ad instantiam procuratoris dicti Figuerola, ut ex carceratione obtinere posset, fecit cessionem omnium bonorum suorum coram gerente vices generalis gubernatoris in praesenti civitate, et Regno, per quem fuit lata sententia, declarando dictum Pontium de Vi non posse detineri in carceribus ad instantiam suorum creditorum, ex quo fecerat dictam cessionem. A qua sententia procurator dicti Figuerola domini de Naquera appellavit: et quia inter partes non dubitabatur, immo ex dicto instrumento constabat, debitum dicti Pontii de Vi procedere ex pretio bonorum mobilium, pro quo iuxta foros Valentini Regni debitor debet detineri captus, donec illud solverit. Dubitatum fuit; an hoc casu, cedendo bonis, deberet a carceribus liberari. Et ita sententia iudicis a qua deberet confirmari?, concluye, num. 9: *Primo, quia dictus Pontius de Vi est debitor pretii bonorum mobilium: quo casu debet detineri captus donec solverit iuxta forum ...*; num. 11: *..., nam ita fuit iudicatum in nostra Regia Audientia, ...*; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 41: *Debitoribus ex precio bonorum mobilium, non competit beneficium cessionis bonorum. Quod in Regno majori cum ratione procedit, et decisum extat, ... ubi dicitur, quod multo minus habebit beneficium cessionis bonorum, si jam antea debitor obtinuisset inducias quinquennales, et elapsum fuerit induciarum tempus. Idem tenedum erit in debitore ex precio mercedis conductionis domus*; num. 42: *Hoc tamen intellige respectu ipsius emptoris bonorum mobilium, nam si aliquis fidejusserit pro emptore bonorum mobilium, aut contracta jam obligatione principali, constituerit se principaliter obligatum, poterit talis fidejussor, aut principalis obligatus,**

hubiera obligado en documento público al pago de una cantidad de dos mil sueldos, *ni pro debitis contractis in nundinis, cessio bonorum admittitur*⁸².

A *sensu contrario*, la doctrina y la jurisprudencia afirman con claridad que cuando el ordenamiento no excluye de forma específica la cesión de bienes, sino que únicamente establece que el deudor ha de permanecer en prisión por las obligaciones contraídas, podrá, como en el supuesto del deudor cambiario, acogerse al beneficio de la cesión de bienes, y así obtener su excarcelación, aunque no hubiera abonado la totalidad de la deuda:

intentare beneficium cessionis bonorum, nam solum principalis debitor excluditur a beneficio cessionis; num. 43: Quae omnia particulari ratione in nostro Regno procedere debent, nam in foro 15 rubrica de clam. non mutand. Stabilitum extat, quod debitores ex precio bonorum mobilium, in quando statutum, seu lex disponit, quod debitor detineatur captus, et carceratus, donec et quousque solverit, non liberatur a carcere per cessionem bonorum; num. 44: Non debes tamen intelligere a nobis tradita casu in quo infirmus fuerit debitor, nam non obstante foro disponente, quod detineatur debitor in carcere quousque solvat, excarceri debet, ut mederi possit praestita securitate, et cautione.

80 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 46: *Idem tene in debitorre precii bonorum immobilium, nam cum ille debeat in carcere detineri quousque ab integro precium solverit, nequit excarcerari, etiam ab illo facta bonorum cessione.*

81 LEÓN, J. J., *Decisiones*, Decisio 64, nums. 18-21; BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 46: *Eadem de causa emptores curiae, non poterunt per bonorum cessionem a carcere liberari, quia isti detineri debent in carcere quousque solverint.* FURS 8,5,15: *Aquel qui comprarà alcuna cosa de la cort sia tengut de posar en taula segura dins X dies après que la compra haurà feta lo preu de la cosa comprada. E si ho contrestarà o ho alargarà sia e stia pres tant tro que pach lo dit preu.*

82 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 50: *Pari modo, debitor obligatus cum instrumento publico ad solvendum quantitatem duorum mille solidorum, aut majorem, iudicis ordinarii loci, ubi contractus fuerit celebratus, interveniente decreto, non habebit beneficium cessionis bonorum, nam talis debitor non solvens, detineri debet in carcere, a qua liberari non debet, neque per Principis moratoriam, aut per cessionem bonorum. Neque debitor pro debitis contractis in nundinis, admitti debet ad cessionem bonorum.* FURS 7,4,10: *Primerament ordenam que si alcun de qualsevol ley, stament o condició sia en la ciutat, vila o loch del regne se obligarà alcú ab carta pública a donar o pagar alguna cosa o quantitat pus sia de dos milia sous o de la valor de aquells o de aquí ensús en la qual carta haurà ferma aprovació, consentiment e dretet del ordinari de la dita ciutat, vila o loch on la dita carta serà feta que de tal carta sia feta real execució axí com de sentència passada en cosa jutgada, contra la qual execució no puxe ésser posada excepció o defenció alguna per justa que sia. ... Més avant, lo dit principal deutor qui haurà confessada per la dita forma la dita carta stiga continuament pres en la presó comuna de la ciutat, vila o loch... Declarants que per cessió de béns no puxe ésser deliurat de la dita presó. Corregints per lo present fur tots altres furs en contrari fabents.*

LEÓN, J.: *quod aut statutum simpliciter disponit, quod est casus carceris, et tunc facta cessione debitor liberatur, aut ulterius disponit, quod detineatur captus, donec solverit, et tunc cedendo bonis, a carcere non liberatur...*⁸³.

BAS Y GÁLGERÁN: *Aliter foret si forus noster, et statutum simpliciter disponent, quod debitor carceraretur pro debito, et non stabilirent quod detineretur carceratus quousque solverit, nam tunc facta bonorum cessione ex carcerari deberet.*

*Ex adverso autem, licet in Regno, debitor cambii, possit in carcerem detrudi, si non solvat. Cum forus simpliciter dicat, quod carceretur, et non addat, quod carceratus detineatur quousque solvat, poterit debitor cambii a carcere liberari cedendo bonis. Et generaliter in omnibus casibus, poterit etiam debitor a carcere liberari, si forus simpliciter disponat quod carceretur, per cessionem bonorum. Solum enim excipiuntur casus, in quibus fori disponunt quod detineatur debitor carceratus quousque solvat*⁸⁴.

SENATUS SENTENTIA publicata per Ioannes Daza, die 24, januarii, inter Michael Ramon, contra Isabel Carillo.

*Quia per Michael Ramon supplicatione posita die 1 decembris prope lapsi fuit facta cessio bonorum eiusdem beneficio supplicatum a carceribus in quibus nunc detinetur liberari cum creditum cuius ratione convenitur at sit ex cambii causa et facta cessione bonorum debeat declarari ut latis in dicta supplicatio continetur. Et quia praedicta instantia remenet iustificata et advertus dictam instantiam nihil fuit deductum aut allegatum pro parte Joannis Font de Vincentii Torrellonada cum quorum procuratore fuit haec is agitata et conclusa. Ideo et alias deliberationem et conclusionem in S.R.C. sumptam insequendo pronuntiamus et declaramus praedictam cessionem bonorum de iure procedere et locum habere admittendaque fore et esse prout cum presenti illam admittimus quod dictum Michael Ramon a carceribus liberandum ut liberari iubemus praestito per eum solito iuramento iuxta forum et neutram partium in expensas condemnamus*⁸⁵.

SENATUS SENTENTIA publicata per Ioannes Daza, die 3, septembris 1637, inter Franciscum Ferrer, et suos creditores.

83 LEÓN, J. J., *Decisiones*, Decisio 7, nums. 7 y 16.

84 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, nums. 45 y 51.

85 A. R. V. Sig. 5.485, Caja 248.

Attento quod Jacintos Cathala notarius procurator Francisci Ferrer agricolae loci de Ruçaffa suplicatione posita die 1 Julii prope lapsi cessit bonis et supplicavit liberari a Regiis carceribus uniuersis ad instantiam suorum creditorum detinetur, offerens se prestare iuramentum et cautionem solitam ut per dictam supplicationem enarratur. Et attento quod licet Vicentius Martinez agricola loci de Benicalaf et Andreas Aparici civis praesentis civitatis habeant contradictum Franciscum Ferrer credita privilegiata et possent impediri illius excarcerationem nihilominus tamen illi suum praestant confesum ad hoc ut excarceretur instrumentis per illos firmatis de quibus in processu, sicque non erit curandum nisi de contradictione facta per doctorem Salvatorem Garfis procuratorem Joannis Mucholi agricultoriae dicti loci de Ruçafa et Rufina Prats viduae et de creditis Joannes Castellano Lanii et Petri Gonçalez de Miranda quae non constat esse privilegiata et talia quae possent impedire admissionem dictae cessionis bonorum et excarcerationem supplicatam. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in R.C. sumptam insequendo pronuntiamus et declaramus admittendam fore sicuti cum praesenti admittimus dictam cessionem bonorum factam per dictum Franciscum Ferrer quem praestatis iuramento et obligatione solitis excarcerare iubemus et neutram partium in expensis condemnamus⁸⁶.

A este conjunto extenso de limitaciones, la propia doctrina foral advierte que el Ordenamiento foral puede prohibir, no sólo la aplicación de la institución objeto del presente estudio a una serie de supuestos, sino la propia vigencia de la *cessio bonorum* en todo el reino de Valencia –*Cessionis bonorum beneficium, potest statutum tollere*—⁸⁷.

II. DE MORATORIIS

Conjuntamente con la cesión de bienes, el Derecho foral concede al deudor la posibilidad de acogerse a una moratoria o a una tregua para el pago de las deudas.

⁸⁶ A. R. V. Sig. 5.602. Caja 249.

⁸⁷ BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Pars 1, Cap. 46, num. 52: *Neque contra doctrinam a nobis traditam, obstat resolutio Giurbae, et aliorum ab eo adductorum, decis. 41.n.14 docentium cessionis bonorum beneficium, non posse statutum tollere, ac proinde foros nostros videtur non potuisse debitori auferre in supradictis casibus beneficium cessionis bonorum, quia communiter ab omnibus receptum est, quod statutum potest beneficium cessionis bonorum tollere.*

La literatura jurídica valenciana, conocedora de la tradición textual del *Corpus Iuris*⁸⁸, advierte cómo el deudor insolvente, ya fuera un particular, una villa o una ciudad⁸⁹, solía solicitar al monarca⁹⁰ la concesión de un plazo dilatorio, de una moratoria, para el pago de sus deudas, con la finalidad de impedir a los acreedores la reclamación de los créditos durante el periodo concedido en el rescripto del príncipe⁹¹.

88 C. 1,19,1: *Quoties rescripto nostro moratoria praescriptio remittitur, aditus supplicandi pandatur*, C. 7,71,8.

89 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 20: *Multoties vidi in Regno, aliqua Oppida, et Universitates oberata, has litteras moratorias a Principe nostro impetrare, quibus legitime concessio facta fuit, nam sicut quilibet privatus, potest Universitas per suum Syndicum hujusmodi moratoria rescripta obtinere*.

90 Moratoria que, únicamente, podían conceder los emperadores, los papas, los monarcas y los príncipes que no reconocían superior en su territorio, pero no así los duques, condes, barones o las magistraturas inferiores, por entenderse que se está ante una regalía real. Cfr. BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, nums 2-3: *Hujusmodi moratoria rescripta, solum possunt concedere, et dare, Imperator, Papa, Reges, et Principes non recognoscentes superiorem, et non alii inferiores magistratus, nam de regaliis Principis est, ... Duces, Magnates, Marchiones, aut Comites, vel Barones, et quilibet alii domini particulares superiorem recognoscentes, non poterunt moratorias, sive inducias debitoribus concedere*. SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 3: *Et hae quidem moratoriae a principe dumtaxat possunt concedi*, num. 53: *..., et in Regno practicum habemus, nam semper ad moratoria impetrationem, et Dominus Rex bene informatus de qualitatibus oportunis, Regia epistola, aut rescripto, concedit hujusmodi moratorias, et nunquam eas vidi, datas a Locumtenentibus Generalibus, Et Proregibus, quia solus Princeps, et non alii magistratus, quamvis fuerint Proreges, Cancellariae, et Regiae Tribunalia, possunt illas concedere, ... Solum in Regno Neapolitano, et in aliis Regnis longinquis, in quibus facilis aditus non reperitur ad Regem, possunt Proreges, et Audientiae Regiae, concedere moratorias istas,...*

91 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae forensis valentinae, romanorum juri, mirifice accommodatae*. Tomus II. Valentiae, 1767. Cap. 45, *De moratoriis, et induciis quinquennialibus*, num. 1: *Debitoribus oberati, qui commode debita, solvere non possunt, solent a Principe impetrare rescriptum, justa interveniente causa Principi manifestata, in quo dilatio eis conceditur ad solvenda debita, et denegatur creditoribus potestas molestandi debitores intra dilationem a Principe concessam, quod quidem Rescriptum, moratoria appellantur, et potest a Principe dari, et concedi, ...*; IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 1: *Debitoribus aere alieno gravati vel impetrant a Principe rescriptum moratorium; vel a suis creditoribus, vel illorum maiori parte inducias quinquennales*. Con relación al Derecho castellano, SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 1: *Frequens est in hisce regni Hispaniae moratoriae usus, qua appetere solent debitores aere alieno gravati, ut per aliquod tempus lis concursus supendantur, ut ne a suis creditoribus interim vexentur, et haec vel a principe iustis de causis impetrantur, vel ab ipsis creditoribus ceduntur, quae induciae dicuntur*.

Rubrica De solutionibus. Foro 9.

*Nemo quantumcumque magnus locum aut vices nostras gerat, vel cui sit aliquod officium vel aministrato nostra commissa, tantam praesumptionis audatiam habeat, quod aliqua parva vel magna debita ad magnum vel parvum tempus praesumat, nec audeat prolongare, aliqua causa iusta vel necessaria impetrantis interveniente; quod si fecerit, dilatio ipsa penitus sit vacua et non valeat, et debitor teneatur sine obstaculo et diffugio aliquo persolvere debita creditori, cum dilationes solutionis debitorum nobis solis ex iure meri imperii reserventur et ita demum ipsas dilationes solutionis debitorum debemus solus non concedere, si iusta et evidens et necessaria causa emergerit impetrantis*⁹².

En sentido análogo a la figura de la cesión de los bienes, el Ordenamiento foral recoge una serie de requisitos, cautelas y limitaciones que condicionan la concesión de la misma.

En concreto, las fuentes legales y doctrinales esgrimen los siguientes requisitos:

En primer término, se exige que los deudores presenten una fianza idónea para el pago de la deuda⁹³, así como el juramento explícito de la misma⁹⁴:

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 1.

*Universa rescripta que in debitorum causis super prestandis dilationibus promulgatur, non aliter valeant, nisi fideiussio ydonea super solutione debiti prebeatur*⁹⁵.

No obstante el tenor literal del fuero, y el reconocimiento que del mismo hace la doctrina⁹⁶ —*In Regno licet cautio debeat praestari de jure*⁹⁷—, ésta nos informa

⁹² FURS 8,4,9.

⁹³ C.1,19,4: *Universa rescripta, quae in debitorum causis super praestandis dilationibus promulgantur, non aliter valent, nisi fideiussio idonea super debiti solutione praebetur.*

⁹⁴ BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 28: *Adversus debitum juratum, prodesse debet moratorium rescriptum, ... Bene verum est, quod in impetratione rescripti, debet fieri specialis mentio de juramento*; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 14: *ideo debet narrare debiti qualitatem (hoc est) an debitum sit juratum,...*

⁹⁵ FURS 1,12,1.

⁹⁶ BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Caput 45, num. 4: *Debet impetrans hoc moratorium rescriptum, suis creditoribus cautionem fideiussoriam, aut pignorititiam praestare de solvendis creditis, tempore moratoriae elapso.* SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Caput XXX, num. 6: *Moratoria debitor uti nequit, nisi praestita creditoribus cautione, de solvendo,*

cómo, en la praxis jurídica, si, realizada una escrupulosa *inquisito* de los bienes del deudor, se determinaba que éste se hallaba en un estado notable de pobreza, únicamente se exigía, *si non habuerit fideiussores, juratoriam cautionem*⁹⁸, requisito que el príncipe no podía obviar en su rescripto⁹⁹, salvo que en el mismo se incluyera la cláusula *non obstante*¹⁰⁰.

SENATUS SENTENTIA publicata per Mascarò, die 8 Maii 1662, in favorem Thomae Carra, et contra Vincentium Prats, et Petrum Joannem Oromi.

Quia Petrus Vicentius Mas, notarium procuratorem Thomae Carra supradicto die 3 mensis Novembris proxime elapsi introduxit in hac SR Audientia causam appellationis interposita a sententia in Capite sin capitibus per indicialibus contra eum fata per Gerentem vices generalis gubernatoris urbis et Regni die 6 mensis octobris ante sedentis qua declaratum fuit inducias quinquenales dicto Carra a maiori parte creditorum illius concessa de iure procedere cum hoc quod praestet cautionem de soluendo

termino finito. Quod impetrans uti nequit dictis moratoriis, quosque prius suis creditoribus cautionem fideiussoriam, vel pignoratitiam praestet de solvendis creditis, tempore moratoriae; ANTUNEZ PORTUGAL, D., Tractatus de donationibus iurium et bonorum Regiae Coronae. Lugduni, 1699. Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 43.

97 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 7.

98 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, nums. 5-6: *Si vero propter inopiam, facta diligenti inquisitione, debitor fideiussores non invenerit, satisfaciet huic obligationi praestando juratoriam cautionem.* ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 47; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *Opera omnia, De alimentis*. Cap. 12, num. 19.

99 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 6: *Et adhuc communiter traditur, quod moratorium rescriptum, absque cautione ista, exequi non potest, etiam si in ipso rescripto remissa fuerit cautionis praestatio, quod non inepte probatur ex dict. l. universa, ibi: Non aliter valeat nisi fideiussione.*

100 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 6: *Sed limitandum erit, quando in rescripto reperitur clausula, non obstante.* SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. XXX, nums. 7-8: *Quae resolutio procedit, etiamsi in rescripto principis cautio haec fuerit remissa impetranti, quia non obstante tali remissione moratoria, non refragatur debitori, nisi praestiterit praefatam cautionem de satisfaciendo creditoribus in fine ipsius dilationis, ..., qui omnes limitant, nisi rescriptum habeat clausulam non obstante; ANTUNEZ PORTUGAL, D., Tractatus de donationibus, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 46.*

suiis creditoribus lapso tempore dictarum induciarum asserens maximum inferri gravamen dicto suo principali in praestatione dictae cautionis contrarium pretendens Josephus Redon procurator Vincentii Prats et Petri Joannis oromi creditorum dicti Carra dictam sententiam confirmari supplicat. Sed attento quod debitorem cui huiusmodi induciae concedunt neque a foro neque a iure cautione raperit teneri ad dictam cautionem prestandam imo possuis secundum illius regulas indilatione conuentionali quod ut est que a creditoribus conceditur debitor cogi non potest ad cavendum quinnona super veniat causa post illius concessionem, et considerato misserabili et pauperrimo statu debitoris difcilimum esset et fore impossibile in venirre fideiussorem obquod si ad prestandam cautionem compelli posset inutile ei foret dictum remedium induciarum. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S.R.C. sumptam in sequendo Pronunciamus sententiamus et declaramus bene fuisse appellatum a dicta sententia revocandamque fori et esse ut illa beneficio appellationis revocamus in capite praestationis cautionis et neutram partem in expensas condemnamus¹⁰¹.

Asimismo se exige, como requisito esencial para que la concesión del príncipe no sea nula y quede sin efecto, que en la misma concorra tanto la exigencia de una causa grave y justa¹⁰², como la descripción de aquellas circunstancias que puedan condicionar su obtención, ya sean éstas la cuantía y naturaleza de la deuda, o ya las personas que puedan verse afectadas por la moratoria otorgada por el monarca¹⁰³.

101 A.R.V. Sig. 1699, Caja 355.

102 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 8: *Quae litterae non sunt a Principe concedendae nisi cum iusta, et gravi causa*; BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 8: *Non debent a Principe concedi moratoria rescripta, nisi concurrente gravi, et justa causa*; ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 36.

103 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 6: *Debitoresque has litteras a Principe impetrantes debent eidem omnia illa narrare, quae eundem Principem retrahere possint a gratiae huiusmodi concessione; ne alias narratione horum omnia, gratia Principis sit obreptitia, et sine effectus*; BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 9: *Et tempore impetrationis huius rescripti, debet petens illud, et obtinens, in supplicatione Principi manifestari, et pandere omnia quae retrahere illum possunt a concessione gratiae, prout sunt qualitates debiti, ex qua causa debetur, quibus personis debeatur, quantitas quae debetur, et omnia alia quae, ut dixi, possunt retrahere Principem a gratiae concessione, alias rescriptum moratorium erit obreptitium*; ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, nums. 49-50; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, nums. 13-25: *Deinde debitor, qui hanc moratoria vult a*

A su vez, la doctrina nos confirma que la misma debía ser concedida para un tiempo cierto, breve y limitado por el arbitrio del Príncipe; ya fuera éste anual o quinquenal, o, mediando causa grave, decenal, de lo contrario *non valere concessionem, si per multum temporis spatium moratorium Principis concedant*¹⁰⁴.

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 5, maii 1637, inter Petrum Gregorium del Campo, et Beatricem Annam Calbet, et de Vitoria.

*Quia supplicatione posita per Chrisostomum Porcer notarium procuratorem Beatricis Annae Calbet et de Vitoria uxoris Gregorii Vitoria expositam fuit per maiorem partem creditores fuisse dicto eius viro concessam moratorium quinque annorum qua non obstante caeterorum creditorum minor pars variis executionibus illum vexare et pariter dictam Beatricem convenire ratione quantitatem in quibus pro eius marito se obligavit, et iuberi supplicavit dictis creditoribus ut a praefatis se abstineant donec tempos et dilatio quinquenales preadicta lapsum fuit ut latius in dicta supplicatione refertur quae causa fuit conclussa ad instantiam Petri Gregorii del Campo cum quo fuit lis agitata. Et quia predicta instancia nullis documentis iustificata fuit. Ideo et alias pronuntiamus et declaramus respectu dicti Petri Gregorii illam non procedere nec de iure locum habere sed fore et esse reppellendam ut reppellimus et neutram partium in expensas condemnamus*¹⁰⁵.

principe impetrare, debet in supplicatione omnino ei narrare ea omnia, quae principem ipsum retrahere possint a gratiae huiusmodi concessione, etenim narratione horum omnia gratia erit subreptitia, nulla et sine effectui: ideo debet narrare debiti qualitatem (hoc est) an debitum sit juratum, an proveniat causa delicti, et an regium sit, vel fiscale; an ex causa locationis, aut conductionis, an debitum sit Ecclesiae, vel pupillorum; an sit pro emptione domus an aliquando aliam moratorium impetraverit ab eodem Principe, et an lis pendeat super debito; quibus in casibus non tenet concessio moratoriae generalis, prout late prosequitur, ...

- 104 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, nums. 16-17: *Debet haec moratoria rescripta semper concedi ad tempus certum, et limitatum, sed quia in jure non habemus stabilitum usque ad quod tempus concedi debeant, erit Principi arbitrium, ... Sed tamen, licet arbitrium sit, non potest concedere Princeps dilationem nisi pro modico temporis spatio, ... Taliter quod communiter a Doctoribus traditur, non valere concessionem, si per multum temporis spatium moratorium Princeps concedat, ... Tempus annalle, aut quinquennale, posse Principem concedere, ... Et ex magna causa, poterit usque ad decennium extendi tempus istud moratoriae, ... Et quod etiam ultra quinquennii tempus, possit a Principe moratoria debitoribus concedi, ...* . ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, nums. 38-39; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *De alimentis*, Cap. 12, num. 26; RIPOLL Y MAS, A DE, *Regaliarium tractatus*. Barcinonae, 1644. Cap. 24, num. 8 et seq.

- 105 A.R.V. Sig. 14.739. Caja 115.

Finalmente, si la concesión se ajustaba a derecho, ésta se iniciaba a partir del día en que se otorgaba el rescripto, *si praejudicium impetrantis*, o, en su defecto, se computaba desde su notificación, *si praejudicium vero creditorum*¹⁰⁶.

Con relación a las posibles limitaciones, cabe advertir que las fuentes legales y doctrinales aportan una prolija y minuciosa regulación, que, al quedar plasmada una pluralidad de supuestos carentes de uniformidad, puede conducir al lector a una difusa comprensión de la institución.

La defensa que implícitamente el Ordenamiento foral valenciano hace de los derechos de los acreedores se ve reflejada en las siguientes limitaciones:

En primer término, se deniega la solicitud de la moratoria por las deudas futuras¹⁰⁷, alimenticias¹⁰⁸, fiscales¹⁰⁹, eclesiásticas, pupilares, dotales, o por

106 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 45, num. 9-10: *Tempus quinquennii, vel alterius termini dictarum litterarum incipit currere a die datae illarum, et non a die, quo notificantur, et praesentantur, creditoribus, ... Caeterum non antea debitori prossunt praedictae litterae, neque nocent creditoribus, quam ipsi denuntiatae, et praesentae fuerint*; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 18: *Concessa a Principe moratoria usque ad certum tempus, videamus, a quo die incipat currere dilatio in rescripto moratorio contenta. Ad resolutionem materiae, duos distingo casus. Primus est si inspiciamus solum praejudicium impetrantis, et hoc in casu curret tempus a die datae rescripti, non vero a die notificationis, quia non expectari debet notificatio, ut dilatio moratoriae contra impetrantem currat*; núm. 19: *Secundus casus erit quando attenditur simul impetrantis beneficium, et creditorum praejudicium, contra quos moratoria impetratur; et hoc in casu, dies notificationis, et praesentationis moratorii rescripti inspiciendus, et attendendus est*. ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 40; RIPOLL Y MAS, A DE, *Regaliarium*, Cap. 24, num. 26 et seq.; ARIAS DE MESA, F., *Variarum resolutum et interpretationum Iuris libri tres*. Lugduni, 1672. Lib. 3, Cap. 41, num. 26-27.

107 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 8: *Et non nocent creditoribus futuris, et illis, qui creditum contraxerunt post rescripti concessionem*; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 27: *Omni vero in casu hujusmodi moratoria, non extenditur ad debita futura, et quae contracta fuerunt post illius impetrationem, nam solum sub se comprehendit debita jam contracta tempore impetrationis*. Vid. SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 25: *nec moratoria impetrata proderit pro debitis postmodum contractis*; num. 30: *Moratoria non afficit creditores futuros*; RIPOLL Y MAS, A DE, *Regaliarium*, Cap. 24, num. 20-21; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 49; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *De alimentis*, Cap. 12, num. 16.

108 Dentro del Derecho catalán, FONTANELLA, J. P., *De pactis nuptialibus, sive capitulis matrimonialibus, tractatus*. Barcinonae, 1622. Tom. 2, Claus. 6, gloss. 2, part. 4, num. 58-63: *Moratoria concessa debitori non comprehendit causam alimentorum*.

109 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 10. *Et quod moratoria principis secularis, non possit se extendere ad debita Ecclesiarum, aut personarum Ecclesiasticarum*.

aquellas cuya razón devienen de un depósito o de una encomienda, de un legado testamentario, del esponsalicio, del ajuar, de una compra, de una sentencia¹¹⁰, de un arrendamiento, o ya por la venta de un bien inmueble, por un delito¹¹¹, *et similia*, en cuyos supuestos se afirma *nequit moratorias concedere*¹¹²:

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 5.

Debitum quod ratione commande sive depositionis debetur, aut ratione etiam legati in testamento vel ultima voluntate relictum, nos et nostri successores prolongare aliquatenus non possumus.

*Addentes huic foro quod debitum ex causa sponsalicii vel dotis vel empcionis seu venditionis nos nec nostri successores prolongare possumus*¹¹³.

A la variedad de supuestos esgrimidos, vienen a sumarse, dentro del ámbito de los derechos reales, la negación por las deudas de los censales o *violaris*¹¹⁴;

110 FURS 1,12,6: *Deute pledejat e jutjat, o de què sia plet pendent, ne de què algun sia condempnat a pena del quart, de la qual condempnatio sia fet reeclam, no puxa ésser per nós allongat.*

111 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, nums. 44-46: *Solum egollimitandum credo in Regno, indebitoriis, cum responsione interesse formatis, et procedentibus ex precio rei fructiferae immobilis venditae, nam in moratoriis dilationibus non erunt comprehensa hujusmodi debitoria, cum iniquum esset debitore, re, et precio frui, ... Et ex eadem ratione, judico, non esse comprehensa debita ex pensionibus locationis rerum, quarum fructus conductor percipit, ... Neque contra debitum fiscale, aut debitum ex delicto poterit profici moratoria, ... Idem dicendum credo, si annua quantitas solvatur loco legitimae, vel donec dos soluta non fuerit, nam cum haec cedat alimentorum loco, iniquum esset hujusmodi dilationibus subijci.*

112 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, nums. 10-13: *Nam contra debitum alimentorum, Ecclesiae, Opipicum, Mercenariorum, et similia, non concedit Princeps hujusmodi moratoria rescripta, et hac de causa manifestari ei debet impetrationis tempore causa debiti, ... Similiter nequit habere locum moratoria contra debita pupillaria, neque comprehendet illa, ... Idem Privilegium datur viduis in creditis suis, Eodem modo, moratoria habet locum contra creditum dotale, nam si tractetur de exigenda dote, non potest impedimentum esse moratoria, ... In Regno autem, Princeps noster, salva sua clementia, neque pro debito depositi, dotis, aut sponsalicii, vel pro debito procedente ex relictis in ultima voluntate, nequit moratorias concedere, ... Idem erit tenendum, si moratoria desideretur obtineri pro debito super quo litigatur, aut jam debetur virtute sententiae in iudicatum transactae, nam non proficiet moratoria, ... Et generaliter, quibus in casibus propter privilegium personae, aut debiti, non habeat locum moratoria.*

113 FURS 1,12,5.

114 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 42: *In Regno nostro nequit Princeps, salva sua clementia, moratoria rescripta concedere ad hoc, ut supercedeatur in exactione debiti censualis, aut violarii, et in executione super illis proposita, sicut nequit hoc facere in Cathalonia, ... Quod non*

prohibición de la que se debía hacer una interpretación restrictiva, lo que, a juicio de la doctrina foral, contradecía las reglas del *ius commune*¹¹⁵:

Rubrica de emphiteotico iure. Foro 56 et 57.

Los censals o violaris no puxen ésser allongats ne sobresehits per alcuna causa o cas per urgens, necessaris o privilegiats que sia ...

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 8.

... de censals o de violaris ... no puxa ésser allongat.

Plau al señor rey que en aquell cas on no.s puge atorgar alongament no puxe ésser atorgat sobresejment, així que lo dit senyor en los dits cases per via indirecta, tollents jurisdicció o poder als jutges qui allò han a exhibir, no puxe enpatxar ço que és atorgat per fur.

Así mismo, en virtud del criterio que afirma *moratoria, elapso tempore, inutilis*¹¹⁶, se sostiene que una vez ha concluido el plazo de la moratoria, no cabe solicitar una nueva dilación, aunque pudiera, como se admite por la *communis opinio doctorum*¹¹⁷, concurrir *iusta et magna causa*¹¹⁸:

est extendendum ad alios casus, ... Similis constitutio reperitur in Regno Neapolitano... Prohibetur enim in casibus supradictis, non solum moratoriae impetratio, sed supercedimenti, aut alterius cujuslibet medii per quod debitor consequatur dilationem moratoriam a foro prohibitam... En análogo sentido CANCELLER, I., *Variarum*, tom. 3, cap. 7, num. 245; FONTANELLA, J. P., *Tractatus de pactis nuptialibus*, tom. 2, claus. 6, glossa 2, part. 4, nums. 60 et seq; MIERES, T., *Apparatus super constitutionibus curiarum generalium Cathaloniae. Pars prima*. Barcinonae, 1621. *Collatio IV*, Cap. 4, num. 21: *Nec debet condere elongamentum impediens solutionem censualium, et violariorum.*

115 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 43: *Advertere tamen debes, quod forus noster, et constitutio Cataloniae, quoad haec, sunt contra juris communis regulas, et coarctanda sunt ad casum de quo loquuntur, ..., et ut jam diximus, non debent extendi ad alium casum, ...*

116 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 21: *Sed neque privatus moratorium obtinens, neque universitas, poterunt moratoria uti, si tempus praescriptum, et concessum in moratoria elapsum jam fuerit, etiam si intra tempus concessum, non utantur moratoria.* Vid. RIPOLL Y MAS, A. DE, *Regaliarium*, Cap. 24, nums. 9-10.

117 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 22: *Et secundum rescriptum moratorium, non potest impetrari contra debitores adversus quos impetratum jam fuit primum moratorium rescriptum, nam esset abuti Principis gratia, et debitori est imputandum quod sibi non prospexerit petendo tempus oportunitatis in primo rescripto ad credita satisfacienda. Bene verum est quod mana concurrente*

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro. 4.

*Qui semel pro uno debito fuerit prolongatus, non possit iterum super eodem debito prolongari; et si a nobis iterum fuerit prolongatus, non valeat prolongatio*¹¹⁹.

Más en particular, las fuente legales y doctrinales advierten que si bien dentro del marco del *ius commune* era práctica común la concesión de una moratoria estando la cuantía de la deuda pendiente judicialmente¹²⁰, en el ámbito foral, al aplicarse el tenor literal del *Corpus Iuris*¹²¹, se denegaba la misma cuando se hubiera incoado un litigio¹²² o hasta que éste hubiera concluido con sentencia judicial firme:

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 6.

*Deute pledejat e jutjat, o de què sia plet pendent, ne de què alcun sia condempnat a pena del quart, de la qual condempnatió sia fet reeclam, no puxa ésser per nós allongat*¹²³.

causa, obtineri poterit secundum rescriptum moratorium contra eosdem creditores primi, dummodo tempore impetrationis secundi, fiat mentio de prima gratia, aliter obrepticium foret. Vid. RIPOLL Y MAS, A DE, Regaliarium, Cap. 24, num. 10-12; SALGADO DE SOMOZA, F., Laberynthus creditorum, Pars II, Cap. 30, num. 18.

118 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 23: *In Regno nostro, non habebit locum doctrina a nobis tradita, nam absolute constitutum est, nullius roboris esse moratorium secundam contra eosdem creditores adversus quos impetrata jam fuit prima.*

119 FURS 1,12,4; AUREUM OPUS, Jaime I, Privilegio 45.

120 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 24: *Poterit etiam impetrari moratorium rescriptum, pendente jam lite contra debitorem circa exactionem debiti.* Aunque, como el propio Bas reconoce –num. 25–, en la moratoria se ha de hacer mención a la causa judicial: *Solum necesse erit quod in impetratione fiat mentio litis, aliter nullum erit praedictum moratorium tamquam obrepticium.* Vid. SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 19; ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 37.

121 C. 7,503: *Impetrata rescripta non placet admitti, si decisae semel causae fuerint iudiciali sententia, quam provactio meruerint, etiam limine iudiciorum expelli.*

122 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 26: *Sed limita casu in quo lis terminata jam fuerit, et reperiat sententia in iudicatum transacta, quia hoc in casu, propter auctoritatem rei judicatae, moratoriae literae inutiles erunt, ... In Regno autem, tam lite pendente super debito, quam finita lite per sententiam transactam in rem iudicatam, nequit impetrari moratoria.*

123 FURS 1,12,6.

Dentro del ámbito estrictamente personal, se reconoce que no se podía conceder la moratoria a quien previamente había renunciado a la misma –*Moratoria non prodest illis qui renunciarunt moratoriae beneficio*¹²⁴–, o a quienes hubieran actuado dolosa o culposamente, dilapidando sus bienes¹²⁵; pero no a los que la fortuna les hubiera sido esquiva¹²⁶:

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 7.

*Item senyor, com moltes de vegades sia atrobat de feyt que algunes persones havien renunciat, en lurs obligacions e contractes, a tot privilegi, alongament, sobresehiment, pregàries, inducció, remissió, o gracia, por los quals lo deute que en les dites obligacions havien confessat deure pogués ésser allongat e promès, ... Per ço suppliquen que per vós, senyor, sia provehit e ordenat que de aytals deutes o obligacions en los quals als dits allongament e sobresehiment és o serà expressament renunciat per los deutors o obligats en o per aquells principalment o fidejussòria, algun allongament o sobresehiment no,y puixa ésser feyt per vós, senyor, ne per altre, ans los dits deutes sien pagats e les dites obligacions menades e execució,...*¹²⁷.

124 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 16; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 49: *Et quia moratoriae beneficium rescipit interesse particulare debitorum, tenendum est, quod si debitor moratoriae beneficio renunciaverit, et illo non uti promississet adversus creditorem, non proficiet ei moratoria, nam respiciendo interesse particulare illius, poterit illi renunciare, ... Et quod debitor qui moratoriae renunciavit, non possit illa uti.* Vid. ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 48; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *De alimentis*, Cap. 12, num. 12; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. XXX, nums. 24: *... ubi an debito per pactum moratoriae renuncians, et se contra debitorem non impetraturum; nec impetranda usurum, nec moratoria impetrata proderit pro debitis postmodum contractis.*

125 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 48: *Tenendum est, praedictis publicis negotiatoribus fallitis, non posse dari moratorium rescriptum, nam, juxta juris regulas, decoctores, et falliti qui mala decoxerunt fide, non debent simili moratorias frui.* Vid. ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 64; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *De alimentis*, Cap. 12, num. 6.

126 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 47: *..., banc poenae acerbitem contra fallitos negotiatores a foris Regni indictam, jam lege duodecim tabularum contra debitores nequiter foro cedentes, et fallitos stabilitam fuisse probatur...*

127 FURS 1,12,7.

BAS Y GALCERÁN: *Cum ergo huiusmodi moratoriae remedium, non debeat impartiri nisi illis qui fortunae asperitate aliena cum suis amisserint, et iniquum esset concedere illud quibus luxu, aut ludo, vel culpa, et data opera, amisserint bona,...*¹²⁸.

Un último supuesto despierta la atención y la controversia doctrinal, y es la posibilidad de extender este beneficio personal —*et solum respicit personam debitoris*— a los garantes, a los sucesores hereditarios o, ya en el ámbito familiar, a la esposa del deudor¹²⁹. En este sentido, autores como Bas y Galcerán, sostienen que, si bien, con carácter general, se ha de afirmar su exclusión del beneficio de la moratoria, sí es posible observar, en el ámbito de la praxis jurídica, numerosas excepciones que permiten a los *fideiussores* hacer uso del mismo, ya sea por la concesión graciosa del príncipe, ya *quando obligatio consistit in faciendo*, o bien cuando tenga una acción de regreso contra el deudor principal¹³⁰.

128 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 47.

129 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 45, num. 15: *Secunda opinio defendit, tale moratorium rescriptum non prodesse fideiussoribus. Primo, quia exceptio moratoria est personalis, et solum respicit personam debitoris, et sic eius personam non transgreditur, cum sit personalissima. Tum quia, tales fideiussores, et si solverint, non habent regressum ex eo praecise contra principales debitores, quia iam intelliguntur creditores ante concessionem moratoriae, nam purificata conditione per solutionem postea factam, creditum illorum, et obligatio retro trahitur ad tempus suae obligationis, et consequenter moratoria dilatio eosdem fideiussores comprehendit, et sic attenta origine obligationis fideiussorum, talis exceptio illos excludere debet. Et consequenter cessat principallus fundamentum contrariae opinionis, scilicet, ex eo tale privilegium prod esse fideiussoribus, quia aliter ipsi haberent regressum interim contra principalem debitorem, cum ex proxime dictis talem regressum non posse habere constet manifesto*; BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 31: *Beneficium istud moratoriae, personale, est ... Ex eadem ratione, non extenditur moratoriae beneficium ad fidejussores impetrantis, nec illis prodesse potest, imo non obstante concessione moratoriae, poterit ab ipsis exigi postulari ve creditum, Beneficia personalia, confidejussoribus, aut conobligatis non prossunt, et ideo beneficium deducto ne egeat nobili concessum, quia personalissimum est, non extenditur ad confidejussores, aut conobligatos, neque eis prodest, ... Unde si maritus solus moratorium obtinuerit, non extenditur illius virtus ad mulierem obligatam pro ipsis debitis mariti simul cum illo. Vid. ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 52; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 41-42: *Fidejussoribus regulariter non prodesse moratorium impetratum a debitore, quamplurimi tentent Doctores. Maxime si non sint in supplicatione, et gratia expresse nominati*.*

130 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45 num. 33: *Primus casus est, quando moratoria non reperitur concessa ad praeces debitoris, sed motu Principis proprio concessa fuit, tunc enim dilatio debitori data, prodest etiam fidejussoribus*; num. 34: *Secundus casus est, quando obligatio consistit*

A este conjunto de limitaciones, propio del *ius commune*, la doctrina foral nos informa cómo, en la práctica jurídica del reino de Valencia, se establecen dos excepciones o causas que limitan o hacen inútil la concesión de la moratoria:

En primer lugar, cuando se pueda demostrar que, dentro del término del aplazamiento, el deudor tiene o ha tenido algunos bienes muebles con los que poder hacer frente a la deuda. En este supuesto, y a excepción de los utensilios domésticos, se está obligado a pagar la deuda a su acreedor con los mencionado bienes, sin que pueda servir de obstáculo el aplazamiento obtenido para el pago¹³¹:

Rubrica De solutionibus. Foro 6.

*Si debitor habet vel habuerit infra tempus prolongationis nostre aliqua mobilia, teneatur de ipsis mobilibus solvere debita creditori suo, non obstante aliqua prolongatione a nobis sibi facta*¹³².

En segundo término, cuando el deudor, por habérsele abonado las deudas para con él contraídas, compra casas, rentas, censos anuales, o cualquier otra

in faciendo, nam tunc ratione individuitatis obligationis, et mutui praejudicii debitoris, dilatio moratoriae concessa principali debitori proficiet etiam fidejussori; num. 35: Tertius casus est, quando fidejussores conventi, regresum habent, non obstante moratoria, contra debitorem principalem, ut quia principalis debitor renunciavit beneficio moratoriae impetrandae, et fidejussoribus promissit non uti contra illos simili dilatione, tunc enim, quia moratoria remaneret inutilis, cum creditores per medium fidejussorum a debitoribus impetrante consequerentur debitum, debet prodesse fidejussoribus moratoria; num. 36: Quartus casus est, quando fidejussor renunciavit beneficio cedendarum, nam poterit uti dilatione moratoriae principali concessa; num. 37: Quintus casus erit, quando creditores agunt contra sequestrarios bonorum debitoris, quos poterunt defendere debitoribus ratione sui praejudicii, et ne interim, dilatione moratoriae pendente, vendantur eorum bona; num. 38: Ultimus casus generalis, et comprehendens multos casus, est, quando debitori, vel correo, sequetur damnum si fidejussor non uteretur exceptionibus personalibus competentibus principali debitori, nam licet juxta juris regulas, ut diximus, fidejussores non possint se juvare exceptionibus, seu privilegiis personalibus competentibus principalibus debitoribus.

131 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 14: *Duplici etiam in casu erit inutilis in Regno moratoria. Primus erit, quando debitor qui moratoriam obtinuit habet bona mobilia ex quorum precio recte debitum solvere potest, nam ex illis debet solvere, non obstante moratoria, exceptis bonis privilegiatis, et utensilibus.*

132 FURS 1,12,6

heredad o posesión, por entenderse que, en este supuesto, estaría obligado, el mencionado deudor, a pagar las deudas a sus acreedores, *non obstante moratoria*¹³³:

Rubrica De solutionibus. Foro 7.

*Si de debitis que recepit vel receperit ab aliquo debitor emit vel emerit domos, redditus annuales, vel census, vel qualibet hereditates vel possessiones, teneatur ipse debitor solvere debita suis creditoribus, prolongatione nostra ei facta in aliquo non obstante*¹³⁴.

A tenor de estas consideraciones, la literatura jurídica valenciana coincide en afirmar que las consecuencias jurídicas de la institución cabe hallarlas en la posible excarcelación del deudor —*Et si debitor in carcerem fuerit detrusus, potest moratorium impetrare, et impetrata debet a carceribus liberari*¹³⁵—, en el deber de satisfacer la cuantía de la deuda con los intereses de demora¹³⁶, salvo que no fuera moroso

133 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 15: *Secundus est quando debitori fuerint mutuatae pecuniae, aut penes eum depositae, et ex his pecuniis, vel ex pecuniis quas debet, emptas habet domos, aut census, vel alia bona immobilia, nam tunc non obstante moratoria ex illis teneatur solvere.*

134 FURS 1,1,2,7.

135 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 50: *Possunt moratoriae litterae impetrari, non solum lite cepta, ut jam diximus, sed etiam executione cepta, virtute instrumenti guarentigii, et adhuc oblati curiae debitoris bonis; et impetrata moratoria praesentataque, supercedi debet in executione, et nihil innovari debet.*

136 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 18: *Sed hic quaeret aliquis an interim pendente dilatione concessa debitoribus per rescriptum moratorium currant legitima usurae, et redditus censuum, et operetur dilatio haec indulta a Principe hunc effectum, quod interim non currat interesse? Cui quaesito respondendum erit, currere interim legitima interusura, et redditus censuum, nam Princeps tantum vult, ne debitorum interim molestantur a creditoribus, neque in forte, neque in redditibus, et interesse, et ne toto illo tempore a Iudice cogantur solvere, et quamvis ob publicam utilitatem possit Princeps privatorum debita condonare, ..., non videtur tamen in hoc casu intervenire aliqua publica utilitas, per quam dicere cogamur velle Principem liberare debitorem ab obligatione solvendi legitimum interesse, sed solum illi prorogare spatium solvendi absque praeiudicio creditorum, unde elapso tempore dilationis tenentur debitores solvere debitum principale, simul cum legitimo interesse decurso interim, pendente praefata dilatione; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 39-40: *Quod non sine utilitate potest inquiri, est, an tempore moratoriae durante suspendatur usurarum cursus, vel currant usurae; et ad resolutionem inspiciendum est, quid dixerit in rescripto moratoriae Princeps? Nam si dixerit, quod pendente dilatione usurae non currant, non tenebitur praestare debitor huius temporis usuras. Si vero Princeps dixerit quod interusura currant dilatione pendente, tenebitur debitor illa finita praestare usuras decursas moratoriae tempore.**

al tiempo de ser concedida la moratoria –*Limita si tempore datae moratoriae debitor non erat morosus*—¹³⁷, así como en la imposibilidad de exigir que le sean abonadas las cantidades adeudas por sus deudores durante la moratoria¹³⁸:

Rubrica De percibus principi offerendi. Foro 3.

*Si quis impetraverit ne infra certum tempus ab alii pro suis debitis conveniatur, ipse infra illud tempus suos debitores non valeat convenire*¹³⁹.

SENATUS SENTENTIA, publicata per Ferrera, die 7. Maii 1672, in favorem Vicentiis Montaña clerici et Magdalena Navarro contra Honofrium de Cruylles Generossum.

Quia Vincentius Montaña clericus et Joseph Domingo notarius procurator Magdalena Navarro supplicatione diei 16 Junii 1671 deducunt, instrumento recepto per Sebastianam Palacios notarium die 19 Octobris 1657 falsos fuisse Vicentium, et Magdalenam debere Nobili Don Raymundo Sanz de la Llada locumtenenti Baiuli Generalis octingentas libras, quas soluit Don Raymundus pro computo Vincentii Montaña minoris dierum Regio Patrimonio ob omissionem non (...) fideissores locationis tertiarum decimarum

*Sed si omiserit Princeps in rescripto obligationem interusura praestandi, et nihil dixerit de usuris, tenendum est, quod sive ex mora ceperint currere usurae, sive stipulatu debeantur, sive lege praestentur, current, durante moratoriae tempore, et tenebitur debitor elapasa dilatione moratoriae, non solum ad solvendum debitum principale, sed ad interusura decursa tempore moratoriae, nam indubio Principis beneficium non est interpretandum ut creditori in jure quaesito damnum aliquod ad ferat. Vid. SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 49-50: ... Et quod curant usurae, et redditus pendente moratoria concessa debitori per principem...; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 53; RIPOLL Y MAS, A. DE, *Regaliarium*, Cap. 24, num. 38; CASTILLO DE SOTOMAYOR, J. DEL, *De alimentis*, Cap. 12, núm. 21.*

137 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 41: *Limita tamen doctrinam a nobis traditam, quando moratoriae tempore, et illius datae, debitor non fecerat moram, et propter hanc causam tunc temporis non dum inceperat usurarum cursus ratione morae, nam hoc in casu, tempore moratoriae durante, non current usurae ratione morae debitaе, neque tenebitur debitor finita dilatione usuras solvere.*

138 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 50: *Quamvis in Regno haec sententia nequeat admitti, nam durante tempore moratoriae, proculdubio nequit debitor debitores suos convenire.*

139 FURS 1,12,3.

Villarum Villaregalis et Burrianae, et cequibus remansit debitor dictus Montaña conductor, et promisisse soluere interesse ad rationem quinque pro centenario sub praeocasu, quod Don Raymundus acceperat dictam quantitatem ad cambium, ad relatam solutionem faciendam, a Raphaela et Hieronyma Giner sororibus et virtute huius promissionis soluisse Don Raymundo et Honofrio de Cruylles generoso illius haeredi sexcentum et quinquaginta libras in diversis parcellis in partem solutionis relata proprietatis et interesse et ad instantiam Honofrii factam fuisse executionem pro dicta quantitate octingentarum librarum absque praeindicio interesse, et non repertis bonis mobilibus factam fuisse oblationem bonorum immobilium, quorum executionem prosequi cominare dictum Honofrium et allegat executionem locum habere non posse pro dictis octingentis libris, quia sexcentum et quinquaginta librae solutae sunt deducendae ex illi, et applicandae relatae proprietati, et negat interesse deberi de dicta quantitate, et dictum Don Raymundum illam accepisse ad cambium, nec tale damnum passum fuisse. Et supplicat declarari opposita expectione solutionis, dictas sexcentum et quinquagintas libras computendas esse in solutem et proprietatem dictarum octingentarum librarum, et executionem instatam per Honofrium regulendam esse ad centum et quinquaginta libras pro sit latius de dicta resultat instantia. In cuius contradictionem varia deducta et allegata sunt per dictum Honofrium, et testes sunt producti ad probandum cambii assumptionem a dictis sororibus et pro parte agentium varia sunt exhibita chirographa a Honofrio recognita, quae probant solutionem allegatam dictarum sexcentum et quinquaginta librarum solus iure recti calculi. Et attento quod non constat de litteris cambii, quae necessariae sunt ad illius validitatem secundum disposita sit a iure registratum, non constituto de damno emergenti, vel lucro cessante, ut in occurrenti casu, et sic quantitates solutae, et de quibus constat in dictis chirographis sunt applicandae dictis octingentis libris et sorte principali, et meritis processus inspectis veniat ut infra declarandum. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. R. Consilio sumptam insequendo Pronunciamus Sententiamus et Declaramus instantiam factam per dictos Vincentium Montaña, et Josephus Domingo dicto notario in relata supplicatione procedere et de iure locum habere, iustificatamque remanere, et in consequens dictas sexcentum et quinquagintas libras contentas in relatis chirographi, solus iure resti calculi, applicandas esse in partem solutionis dictarum octingentum librarum et sorte principali contentarum in relato instrumento. Ut cum presenti applicari iubemus, et sic dictos reos conventos solummodo remanere debitores de centum et quinquaginta libris, pro quibus prosequi posse Honofrium executionem relatam inceptam, regulando illam, prout cum praesenti regulamque ad hanc quantitatem centum et quinquaginta librarum

*remanentem et dicta proprietate octingentum librarum, et neutram partium in expensas condemnamus*¹⁴⁰.

III. INDUCIIS QUNQUENNALIBUS

Conjuntamente con la cesión y la moratoria, el Ordenamiento foral valenciano enriquece este enfoque general al conceder otro remedio –*aliud refugium*– al que acogerse los deudores insolventes: las *inducias* o las treguas otorgadas por un periodo de cinco años; tiempo en el que el deudor no podía ser molestado, ya sea en su persona o en sus bienes, por sus acreedores:

Rubrica De pactis et conspirationibus. Foro 18.

*Item, Senyor que si alcun deutor, per concòrdia de crehedors, o de la major partida de aquells, servada forma de dret, serà donada moratòria de cinch anys o de menys temps, si de menys se convendran, e dins lo dit temps no pagarà o satisfarà, que la tal moratòria per la major part de crehedors en prejuhi de l'altre o altres no y consentiran, no puixa ésser allargada ne altra volta de nou atorgada; ans, no obstant la tal concòrdia de crehedors, los que no y consentran puixen liberament executar lo tal deutor*¹⁴¹.

BAS Y GALCERÁN: *Aliud refugium habent miseri oberati debitores simile moratoriae, et est induciarum quinquennialium. Si ergo debitor dilationem obtinuerit a majori creditorum parte ad debita solvenda, non poterit molestari a creditoribus suis, etiam dilationem non concedentibus, intra tempus concessum, neque in bonis, neque in persona; imo in termino, et dilatione, suas augere potest facultates, ut elapso termino commodius solvere creditoribus possit, et istae moratoriae a creditoribus concessae debitori miserationis causa, appellantur induciae, et qui frequenter a quinquennium dantur, dicuntur quinquennales*¹⁴².

140 A.R.V. Sig. 5035. Caja 322.

141 FURS 2,3,18.

142 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 54; IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, nums. 20-21: *Debitores etiam aere alieno gravati impetrant a suis creditoribus beneficium moratorie dilationis, seu induciarum quinquennialium, quas inducias solent concedere creditores, precibus debitorum inclinari, ...*; Véase su similitud dentro de la literatura coetánea. Así, COVARRUBIAS DE LEIVA, D., *Opera Omnia*. Genevae, 1734. Lib. 3, cap. 1; GUTIERREZ, J., *Tractatus de iuramento confirmatorio, et aliis in iure variis resolutionibus*. Madridi, 1597.

SENATUS SENTENTIA, publicata per Ferrera, die 24. Decembris 1654, in favorem Josephi Jaudenes, mercatoris, et contra suos creditores..

Quia Josephus Jaudenes mercator scriptura possita in Curia Gubernatoris urbis et Regni die 18 Martiis paeteriti deduxit se mole creditorum gavaum reperiri, et a maiori parte creditorum inducias quinquenales obtinuisset medio instrumento testificato per Franciscum Runio notarium die 9 praedictorum quo in casu iuxta foros Regni minor creditorum pars observare tenetur dictas inducias et consequenter nullatenus molestari posse in bonis nec in persona, sicque declarari requisivit ut fassius in dicta scriptura habetur quae causa postea fuit ad hanc S.R.A. evocata et licet pro parte Vicentii Albors auri cursoris uti cessionarii vel habentis causam a Gaspare Mascaro regii M scriba et Hieronimi Carbonell notarii procuratoris Petri de Arnau vana deducta sint ad exclusionem praefatae instantiae, tamen tnto quod ex instrumentis et documentis in processu exhibitis clare constat a maiore creditorum parte tam in numero quam in quantitate debiti dictas inducias concessas fuisse nec credita dictorum Albors et Carbonell sunt ex exceptis iuxta foros Regni ob quod venit ut infra declarandum. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. Regio Consilio sumpta insequendo Pronuntiamus et Declaramus instantiam factam per praelibatum Jaudenes cum dicta scriptura de jure procedere atque locum habere compellendosque fore et esse uti compellimus ad observantiam dictae concessionis induciarum et quos tempore earum

Part 1, Cap. 65; MOLINA, L. *De iustitia et jure*. Conchae: ex officina Ioanni Masselini, 1600. *Tractatus* 2, disput. 522, num. 16, tom. 2; FONTANELLA, J. P., *De pactis nuptialibus*, Tom. 2, claus. 5, gloss. 8, part. 7, num. 42; PÉREZ, A., *Praelectiones in duodecim libros Codicis Justiniani*. Antuerpiae, 1720. Tom. 1, tit. 71, *Qui bonis cedere possint*, num. 24: Porro non semper debitor ad cessionem urgetur, sed potest (si non supina negligentia, sed casu aliquo lapsus sit facultatibus) postulare inducias anni, trienni, vel quinquennii, quas facile solet Princeps, ejusque supremum Concilium concedere, data prius idonea cautione de debito solvendo. Itemque creditoribus consentientibus, quorum aliqui si dissentiant et malint cessionem eligere, alii vero inducias indulgere, decedit Justinianus ut a qua parte summa debiti major est, etsi tantum unus sit creditor, ejus electioni stetur, sive inducias dare, sive cessionem accipere velit; Idemque si aequalis sit numerus creditorum; si vero et in quantitate debita, et in numero creditorum sit aequalitas, tunc mitor et humanior eorum sententia praeferenda, qui inducias quinquennii conceduntur; SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 53: ... tangentem moratorias miserationis causa concessas per creditores debitori (quae induciae vocantur) ne intra certum tempus debitor molestetur, nec conveniatur, ut magis commode ipse post terminum eisdem solvere possit: vel etiam quando creditores tractant, de remittenda certa parte suorum creditorum ipsi debitori, ut aliam eis solvat; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 77.

*durante minime molestare eum possint in bonis neque in persona et neutram partium in expensas condemnamus*¹⁴³.

Las fuentes legales y doctrinales, persiguiendo, a nuestro juicio, salvaguardar las garantías y los intereses de los acreedores, vienen a delimitar con claridad el régimen jurídico de la institución, precisando su naturaleza, sus requisitos, el orden de prelación de créditos, los límites que la configuran, así como su tramitación procedimental.

Con relación a su naturaleza, las *inducias* se presentan, al igual que la moratoria, como un plazo dilatorio a favor del insolvente; pero, se diferencia de ésta tanto en la forma de la concesión —nace del acuerdo con la mayoría de los acreedores, y no por rescripto real¹⁴⁴—, como por el ámbito de su aplicación, entre cuyas peculiaridades cabe destacar la posibilidad de hacerlo extensible *ad fidejussores et correis*¹⁴⁵, a los créditos por los censos¹⁴⁶, por las dotes o por todos aquellos

143 A.R.V. Sig. 1589. Caja 302.

144 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 54; IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, nums. 20-21.

145 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 71: *Ex eadem doctrina inferitur, quod licet moratorium rescriptum Principis, ut late probavimus, regulariter ad fidejussores non extendatur, ... Induciae tamen quinquennales a majori parte creditorum concessae, extenduntur ad fidejussores, et illarum gaudent privilegio,...* Item erit tenendum in duobus correis, nam alio inducias quinquennales obtinente, proficiet correo suo. Vid. SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, nums. 74-75: *Sed an induciae, concessae per creditores debitori, prosint ejus fidejussoribus... Et idem affirmat in duobus correis... At differentiam moratoriae per principem debitori concessae, quae regulariter ejus fidejussoribus non prodest, nec ex ea se juvare possunt*; ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, nums. 92-93: *Et quod induciae a creditoribus concessae prosint fidejussoribus,...* et quid in duobus correis an induciae uni concessae prosint alteri,...

146 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 69: *Sed adhuc instari poterit, ea consideratione, quod Princeps, nequit in Regno moratorium concedere adversus creditores censuum, et violatiorum,...* Ergo similiter etiam si non concordent creditores de remittenda debiti parte, sed solum de dilatione danda, non poterunt hoc facere in praejudicium creditorum census, aut cujuslibet creditoris censum habentis, cum eadem militer ratio in creditoribus dilationem concedentibus, quam in Principe. Sed respondetur, quod de jure, tam dilatio moratoria a Principe data, quam a majori creditorum parte concessa comprehendit creditum census,... Sed per foros, solum moratoria dilatio prohibetur a Principe concedi in praejudicium creditorum censualistarum: de dilatione vero concedenda a majori creditorum parte, nihil loquantur fori, sed omittunt casum, et cum casus omissus remaneat sub juris communis dispositione,...

créditos que pudieran tener una naturaleza privilegiada¹⁴⁷; la viabilidad para exigir los intereses cuando previamente se hubieran estipulado o convenido –*Et quod nullum debeat interesse hac dilatione durante, nisi conventum, et stipulatum*¹⁴⁸–; o la potestad para convenir a sus deudores por la cuantía de la deuda –*Debitor potest suos convenire creditores, induciis quinquennialibus durantibus, secus durante moratoria*¹⁴⁹–.

147 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 70: ..., *non possit moratoriam concedere contra creditum dotale, et alia privilegiata credita in dictis foris contenta...*, *tamen si debitor inducias obtinuerit quinquennales a majori creditorum parte, non poterit inquietari adhuc pro credito ex causa dotis, aut depositi, vel alterius privilegii; imo durante induciarum tempore, impermissum erit hujusmodi creditoribus privilegiatis contra debitorem agere, cum diversum sit jus moratoriae Principis, et jus induciarum quinquennialium creditorum, nam fortius ligantur creditores in casu induciarum, ut extendatur concessio etiam ad privilegiata credita...*

148 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 72: *Inferitur etiam quod licet usurae, tam conventionales, quam debita ex mora ratione lucris cessantis, et damni emergentis, currant durante moratoriae tempore a principe concessae...* *Durantibus tamen induciis quinquennialibus a majori parte creditorum concessis, solum current interesse, et usurae debita ex stipulatione, et conventionione, ut si fuerint pensiones censuum, aut interesse debitoris, vel similia; usurae autem, et accessiones, aut interesse debitum ratione morae, et lucris cessantis*, ANTUNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 42, num. 54: *Contrarium tamen dicendum est induciis concessis a creditoribus, quia illis pendentibus non currunt usurae, seu interesse...*, *ut procedat in usuris ratione lucris cessantis, quae non debentur induciis pendentibus, secus in redditibus promissis per stipulationem et interesse damni emergentis, quia etiam pendentibus induciis currunt*, SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 51-52: *Usurae ratione lucris cessantis cessant per inducias concessas a creditoribus*.

149 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 73: ... *quod moratoriam obtinens a Principe non possit intra tempus sibi concessum, petere debita sua...* *Et juxta juris communis regulas, et magis receptam opinionem, obtinens a Principe moratoriam, non potest convenire debitores suos durante tempore moratoriae...* *Tamen qui a majori creditorum parte, inducias quinquennales obtinuerit, poterit suos debitores convenire, tempore induciarum pendente...* *Et si debitor habeat domum conductam, aut praedia, non rescinditur locatio induciis obtentis, praemaxime si in locatione reperiantur fidejussores, ut judavit SENATUS SENTENTIA, publicata per Daza in favorem Petri Fabra contra Joannem Baptistam Rodriguez notarium. 18 Junii 1635. -A.R.V. Sig. 5281. Caja 247-: ... et attento quod licet dicto Petro Fabra fuerint ab eius creditoribus inducias quinquennales concessas, non inde est casus recensionis conductionis et locationis domus et terrarum factae dicto Fabra et Estephanus Orbi, maxime cum fidejussionem obtulerit sedaturum de soluendis dicto orbi mercedibus et loceriis dictae domus et terrarum de quibus agitur, nec constat denere stariis ut recisioni dicti contractu locus sic. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. R. Consilio sumptam insequendo Pronunciamus et Declaramus male quod (...) judicem a quo declaratus cum dicta provisione et bene quod dictum Fabras appellatum eamque fore et esse revocandam ut cum presenti revocamus et neutram partium in expensas condemnamus.*

Con relación a los requisitos, el Ordenamiento foral, a diferencia de la mayoría de los estatutos comunales regidos por los criterios del *ius commune*¹⁵⁰, no exigía la citación previa de todos los acreedores en un lugar público, para que éstos se pudieran pronunciar sobre las mismas¹⁵¹, sino, únicamente, que el deudor hubiera solicitado el plazo dilatorio a la mayoría de los acreedores, sin que se viera obligado, por tanto, a congregarse a éstos en un lugar común¹⁵².

150 D. 17,1,1; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, nums. 67-68: *Sed an id concedendis induciis citandi sint omnes creditores tam praesentes, quam absentes, vel sufficiat, quod major pars eorum concedat; gravis est inter nostro controversia, eo quod in iis, quae sunt communia pluribus, ut singulis, et in quibus major pars praepjudicat minori, prout in nostro casu, de substantia actus est omnium citatio, et ut omnes audiantur.*

151 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 25: ..., *et in praxi communiter recepta apud omnia tribunali, et illa intelligenda erit dummodo, citentur omnes creditores tam absentes, quam praesentes, et in uno loco simul congregentur, cum de omnium interesse agatur, vel saltem quod ab omnibus, et singulis petatur ralis dilatio, (ubi adest consuetudo, quod omnes creditores non debeant necessario in unum locum congregari) Nam in his, quae sunt communia pluribus ut singulis, et in quibus maior pars praepjudicat minori, prout in hoc casu, de substantia actus est omnium citatio, et ut omnes audiantur*, num. 26: *Et quod omnes creditores debeant in unum locum congregari de iure ad concedendam moratorium dilationem*, CRESPI DE VALDAURA, C., *Observationes decisionibus illustratae*. Lugduni, I-II, 1730. Pars 2, observatio 112, num. 12 ; BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 55: *De jure, ut induciae hujusmodi concedantur a majori creditorum parte, legitime debent citari omnes creditores, tam absentes, quam praesentes, et in uno loco simul congregari, nam cum de omnium interesse agatur, et induciae ab omnibus debeant peti, ad hoc ut major pars praepjudicet minori, necessaria est omnium citati, et ut omnes audiantur.*

152 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 27: *Nisi adesset alicubi consuetudo ne creditores simul in uno loco congregentur ad concedendas inducias debitoribus, sed sufficere, quod separatim ab omnibus peterentur, et quod a maiori parte concederentur*, BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 56: *In nostro autem Regno non observantur ista, nam creditores, absque eo quod congregentur, et citentur omnes, et in uno loco convenient, concedunt inducias separatim, et solum petendo illas debitor a maiori parte creditorum, legitime impetrantur absque eo quod a minori creditorum parte petantur, quae praxis, et consuetudo viget in omni Hispania, et in multis aliis Provinciis, et servanda est.* En este sentido, SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, nums. 71-73: *Fatemur tamen distinctionem Sanctii a Mello recte procedere, ubi adest consuetudo, ne creditores ad concedendas judicias debitori in uno, et eodem loco congregentur, et coadunentur, quia tunc cum a singulis creditoribus separatim possit tunc cum a singulis creditoribus separatim possit fieri induciarum concessio; prout in multis provinciis haec viget consuetudo, ... affirmans in Hispania formam congregandi in uno loco non observari, prout revera non observatur. Nam semper debitoris inducias postulant a singulis separatim creditoribus, et privatim, et postquam majoris partis assensum habent, illum superioris decreto*

En segundo término, se requería que los créditos debían de ser veraces y no fraudulentos —*Major pars creditorum potest concedere inducias, quando credita vera sunt, et non ficta*—¹⁵³.

En este sentido, la literatura jurídica nos informa que era práctica habitual el que los acreedores que se opusieran a las mismas, por entender que eran fraudulentas, apelaran o protestaran su concesión *ad superiorem*, quedando éstas en suspenso, hasta su resolución¹⁵⁴.

confirmari procurant, ut deinceps tuti sint, adversus minorem partem, quam tamen pulsandam insuper fore ad confirmationis iudicium, at cogantur majoris partis accordio stare...; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 91.

- 153 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 65: *Ad reliqua objecta responderetur, procedere argumenta facta quando creditum fictum est; aut simulatum, et chyrographa a debitore conscripta fuerunt, solum causa fraudandi veros creditores, prout multoties vidimus factum, ... Hoc enim in casu detecta, et verificata fraude, iniquum esset inducias patrocinare, cum ex dolo suo nequeat debitor hoc habere beneficium, sed ex creditorum gratia. Aliter debet esse quando chyrographum, et debitum in eo contentum, esset verum, et legitimum, et non militaret contra illud fraus aliqua, neque suspicio, nam tunc non est cur dubitetur quod creditum chyrographarium erit legitimum ad concedendas inducias, ut cum multis supra docuimus, et tenent...* En este sentido, ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 77: *Atque insuper attendere debes, quod in concedendis induciis de veritate crediti creditorum debet constare, non per concessionem debitoris, nec per scripturam privatum, nec per creditum simulatum, ac fictum, nec per recognitionem schedulae ipsius debitoris: quia tales creditores non possunt praejudicare aliis veris creditoribus.*

- 154 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, nums. 29-30: *Caeterum quamvis maior pars creditorum, sive in numero, sive in debiti quantitate, inducias possit creditoribus concedere, nihilominus minori creditorum parti permittitur, quod easdem inducias ratione doli, fraudisve vel alterius legitimae causae, valeat impugnare, ideoque eidem minori parti succurritur vel protestationis, vel provocationis remedio: poterit enim minor pars creditorum appellationem interponere a concessionem earumdem induciarum, vel potius a decreto inducis eandem concessionem confirmantis, et ne eadem minor pars vidatur consentire tacite, debet emittere protestationem; qua mediante conservatur illi ius, et facultas utendi tempore legitimo, legali remedio adversus praefatam induciarum concessionem, prout ita de iure procedere, et lege lucitana cautum esse bene advertit;* BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 87: *Verumtamen, obtentis induciis, et notificatis, si minor creditorum pars gravata inveniatur, quia fraudulenter induciae reperiuntur obtentae, poterit a concessionem induciarum appellari ad superiorem, aut protestationem emittere, ne videatur illis tacite consentire, ... An dum appellatio pendet, fortiantur suum effectum induciae, suspensos manere induciarum effectus;* num. 88: *Fraudulenter dicuntur induciae obtentae, si instrumenta concessionis dilationis, et debiti contracti, facta intra modicum tempus reperiuntur, nam ex vicinitate instrumentorum elicitur dolus. Unde si intra tres, aut quatuor dies, reperiatur receptum instrumentum debiti, et simul concessio induciarum, judicari debent induciae fraudulentae.*

En tercer lugar, se exige que la concesión sea por un tiempo delimitado, ya sea éste de cinco años o, como se reconoce por la doctrina y por las fuentes legales, por un período aún menor¹⁵⁵:

Rubrica De pactis et conspirationibus. Foro 18.

*Item, senyor, que si alcun deutor, per concòrdia de crebedors o de la major partida de aquells, servada forma de dret, serà donada moratòria de cinch anys o de menys temps...*¹⁵⁶.

No obstante este criterio, dentro de la *communis opinio* se cuestionó la posibilidad de que pudiera concederse *inducias* por un plazo superior al establecido por el Ordenamiento foral. En este sentido, si bien en otros ámbitos jurídicos, o en alguna disposición jurisprudencial se otorgó una dilación por un intervalo de ocho años —*Et Joanni de Sola concessae fuerunt a creditoribus dilationes octo annorum, et approbata fuit concessio a Senatu, ut sententia per Alreus*¹⁵⁷—, la literatura jurídica y la jurisprudencia, con carácter general, sostuvieron, amparándose en la tradición textual del *Codex*¹⁵⁸, que la concesión de un aplazamiento superior a los cinco años por la mayoría de los acreedores no podía, en ningún caso, suponer un perjuicio para los acreedores minoritarios, lo que permitía a éstos no observar la misma¹⁵⁹.

155 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 78: *Inquirere nunc oportet an tempus induciarum praecisse debeat esse quinquennale, an vero possit esse majus, aut minus. Quod possit esse minus, indubitatum est, nam si majori creditorum licet quinquennii dilationem debitori dare, licebit etiam minorem dilationem concedere, cum cui liceat quod est plus, et licet etiam, quod minus est.*

156 FURS 2,3,18.

157 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 79: *Quod majorem habet difficultatem est, an major creditorum pars, possit inducias concedere debitori in praejudicium creditorum minorum in numero ad tempus decem annorum, aut octo, vel ad majorem dilationem, quam quinquennii; nam ad solum quinquennium videtur limitatum hoc tempus.*

158 C. 7,71,7.

159 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 79: *Hoc tamen non obstante, judico, non posse creditores majores in quantitate concedere inducias ultra quinquennium debitori in praejudicium minoris partis creditorum non consentientium, qui a hujusmodi terminus designatus reperitur, ... In nostro Regno admissum extat: nam renuente minori creditorum parte, nequit concedi debitori major dilatio quam quinquennii, et si ultra quinquennium detur, non tenetur minor pars expectare aliam dilationem, quam quinquennii, ... Solum si omnes creditores conveniant in majore dilatione, aut quoad convenientes, obligavit dilatio major quoad illos solos, ... Beneverum est, quoad concessa majore dilatione, quam quinquennali, licet ultra quinquennalium non possit obligare, tamen in quinquennio obligavit, et valebit...*

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 13. Septembris 1631, inter Joannem a Sola, et Carolum Murcio.

*Et quia Franciscus Murcio notarius procurador Isach Poncet et Claudii Irullols mercatorum supplicatione posita die quarta mensis Junii labentis anni exposuit praedictos Poncet et Irullols tanquam maiores creditores in quantitate Johannis de Sola concessisse illi inducias octo annorum intra quos promitterunt nullam ei molestiam in ferre nec in bonis nec in persona...*¹⁶⁰.

Finalmente, entre esta variedad de requisitos, en el reino de Valencia, a diferencia de lo dispuesto en otros ámbitos normativos¹⁶¹, no se requiere al deudor que presente una garantía o una promesa de pago —*neque adhuc juratoriam praestare in Regno*¹⁶²—, o que la solicitud se manifieste con anterioridad a una demanda judicial, porque, a juicio de la doctrina, es posible su obtención no sólo estando pendiente la causa de resolución judicial, sino, incluso, estando la misma en vía de ejecución¹⁶³.

Con relación a las limitaciones o cautelas a las que se debe someter el régimen jurídico de las *inducias*, se establece, en primer término, que sólo se puede autorizar una única concesión, esto es, una vez otorgada la dilación por cinco años no ha de verse este período prorrogado nuevamente¹⁶⁴; pero, no obstante,

160 A.R.V. Sig. 13.612. caja 106.

161 SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 6: ..., *quousque prius suis creditoribus cautionem fidejussoriam, vel pignoratitiam praestet de solvendis creditis...*

162 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 86: *In Regno nostro, ut induciae quinquennales suum debitum sortiantur effectum, non requiritur quod debitor qui illas obtinuit a suis creditoribus, praestet cautionem de solvendis debitis quinquennio elapso, nam licet huiusmodi cautio praestari debeat quando a Principe conceditur moratoria,... Et quoad minus cautio juratoria a debitore praestanda est, non inveniunt propter suam inopiam fidejussores... Tamen apud nos debitores obtinentes inducias quinquennales a majori creditorum parte, neque adhuc juratoriam cautionem praestant, et absque ulla cautione executio induciarum fit, quod de jure procedere tradunt in his induciis quinquennalibus a majori parte creditorum concessis...*

163 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 81: *Poterunt obtineri induciae quinquennales a creditoribus, non solum ante litem, et anteaquam creditores judicialiter sua petierint credita, sed poterunt obtineri etiam pendente lite, aut re judicat, aut in executione rei judicatae.*

164 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 80: *Eodem modo semel concessa dilatione quinquennali, non potest dilatio prorrogari ad majus tempus per majorem creditorum partem, et si de facto prorrogata fuerit, non tenetur stare prorrogationi minor creditorum pars...*

si de hecho se obtuviera una nueva prórroga, los acreedores que se opusieran a la misma tendrán el derecho a reconvenir al deudor para el cobro de sus créditos¹⁶⁵:

Rubrica de pactis et conspiracyonibus. Foro 18.

*... que la tal moratòria per la major part de crehedors en prejubi de l'altre o altres que no,y consentiran, no puixa ésser allargada ne alta volata de nou atorgada; ans, no obstant la tal concòrdia de crehedors, los que no,y consentran puixen liberament executar lo tal deutor*¹⁶⁶.

En segundo lugar, las fuentes legales y doctrinales nos informan que no cabe su solicitud cuando previamente se hubiera renunciado, de forma explícita, a este beneficio¹⁶⁷:

Rubrica De precibus principi offerendis. Foro 7.

Item, senyor, com moltes de vegades sia atrobat de feyt que algunes persones havien renunciat, lurs obligacions e contractes, a toto privilegi, alongament, sobresehiment, pregàries, indució, remissió, o gràcia,... per ço suppliquen que per vós, senyor, isa provehit e ordenat que de aytals deutes o obligacions, en los quals als dits allongament e sobresehiment és o serà expressament renunciat per los deutors o obligats en per aquells

165 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45 num. 83: *Finito quinquennio induciarum a majori creditorum parte concessarum, nequit debitor aliam novam dilationem obtinere quinquennale, vel minorem contra eosdem creditores primae dilationis, neque cessionem bonorum facere, et si de facto novas obtinere inducias, poterunt, illis non obstantibus, creditores qui in secundis induciis non consenterunt libere convenire debitorem, et credita exigere.* GUTIERREZ, J., *Tractatus de iuramento confirmatorio, et aliis in iure variis resolutionibus*. Madriti, 1597. Cap. 18, num. 2; PAZ, *Praxis*, Tom. 1, part. 4, cap. 6, num. 6.

166 FURS 2,3,18.

167 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 74: *Excluduntur debitores ab induciarum quinquennialium remedio, quando in obligatione, vel contractu, et instrumento de illo facto, renunciarunt cum iuramento induciarum beneficio, prout jam hodie cauti, et praedicti Notarii in clausulis instrumentorum, hanc interponunt renunciationem juratam, neque debitori proficiet induciarum concessio, si illarum beneficio renunciaverit, nam cum huiusmodi beneficium commodum particulare debitoris respiciat, proculdubio poterit ei renunciare.*

*principalment no y puixa ésser feyt per vós, senyor, ne per altre, ans los dits deutes sien pagats e les dites obligacions menades a executió,...*¹⁶⁸.

En análogo sentido, se limitan los beneficios de la institución a quien, *a posteriori*, renuncia a la misma; en cuyo supuesto se reconoce al acreedor la posibilidad de exigir el cobro de la deuda —*cum jam virtute renunciationis possit creditor exigere quod sibi debetur*¹⁶⁹—.

Finalmente, se advierte que no cabe extender su aplicación a las deudas contraídas con posterioridad a su concesión —*Induciae quinquennales, non extenduntur ad debita contracta post induciarum concessionem*¹⁷⁰, o por el impago de las compras llevadas a cabo en la *Cort*¹⁷¹, en cuyo supuesto, el Ordenamiento foral, exige la permanencia en la cárcel hasta que se abone el precio de la compra¹⁷².

168 FURS 1,12,7. En análogo sentido, C. 2,3,29.

169 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 77: *Quod utile erit, quamvis in instrumento crediti noviter, et post inducias contracti, non fuerit apposita renunciatio jurata induciarum, nam si induciis renunciatum fuerit, cum soleat renunciari, tam obtentis, quam obtinendis, inutilis haec quaestio erit, cum jam virtute renunciationis possit creditor exigere quod sibi debetur.*

170 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 76: *Hujusmodi induciae solum nocere possunt creditoribus jam habentibus creditum, concessionis induciarum tempore, nam ad debita contracta post inducias factas non extenditur induciarum vis, imo illis non obstantibus poterunt creditores ipsi contra quos obtentae fuerunt induciae, aut alii novum creditum acquirentes agere contra debitorem absque impedimento induciarum.* ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 87: *Dilatio a creditoribus concessa non comprehendit creditores post dilationem quaesitos.*

171 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 82: *Poterit etiam debitor obtinere huiusmodi inducias quinquennales a majori creditorum parte, etiam si pro debitis, et quia non inventus fuit solvendo, carceratus reperiantur: et obtentis induciis, debet excarcerati si ad huc in carcere fuerit pro debito, cujus causa induciae concesse fuerint, ... Non tamen requiritur, ut debitor inducias obtineat carceratus, ut carceris molestiam effugiat, nam etiam si excarceratus, et in libertate positus fuerit, poterit inducias obtinere, ut non carceretur, ... Et quod carceratus debitor possit inducias quinquennales a majori creditorum parte obtinere, et illis obtentis a carcere debeat liberari, ... Limita tamen haec, quando debitor carceratus esset pro precio rei per curiam emptae, nam cum debeat captus, et carceratus detineri quousque integre solvat, non poterit excarcerari per concessionem induciarum, aut moratoriae,...*

172 FURS 8,5,15: *Aquel qui comprarà alcuna cosa de la cort sia tengut de posar en taula segura dins X dies après que la compra haurà o ho alargarà sia e stia pres tant tro que pach lo dit preu. E si atrobat no serà que dels seus béns sien venuts tants sens crida de XXX dies o de X o de més o de menys que basten a fer paga del dit preu;* 8,5,16: *Addent al fur final del rey n'Amfós, tresavi nostre, rúbrica De la cort, diem*

Con relación al orden de prelación de créditos, tanto las fuentes legales como doctrinales mantienen el criterio según el cual –seguimos el tenor literal del texto legal– “Aquél que estuviere obligado a muchos acreedores, y los bienes del deudor no basten para satisfacer ni pagar las deudas de dichos acreedores y éstos convinieren en consenso unánime y declararen de que parte de la deuda cada uno sea satisfecho y pagado, ordenamos que esto sea mantenido y observado. Pero, si dichos acreedores disintieren, entonces la voluntad de la mayoría de los acreedores debe ser respetada. Decimos que es mayoría según la forma y la cantidad de la deuda y no según el número de las personas; más si los acreedores estuvieren igualados en la cantidad de la deuda, entonces se ha de seguir la voluntad de los acreedores que fueren más¹⁷³:

Rubrica de pactis et conspiracyonibus. Foro 16.

Qui pluribus creditoribus tenetur, quibus ex suis facultatibus satisfieri non potest, et creditores conveniunt in unum et, communi consensu, declaraverint certa parte debiti

que puy lo comprador de la cort no baurà pagat o deposit lo preu e fo pres segons forma del dit fur que stant en la presó puixen ésser venuts tants dels seus béns sens crida alguna que basten a ffer paga del dit preu.

- 173 En análogo sentido, BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 57: *Major creditorum pars quoad concedendas inducias dicitur, sive in numero, sive in debiti quantitate. In debiti quantitate dicitur major pars, quando creditores, licet minores in numero, aut unus creditor habet majorem quantitatem creditit, quam caeteri omnes, tunc enim licet in numero sint caeteri major pars, quia isti, vel istae in quantitate sunt major pars, poterunt inducias concedere*, num. 58-59: *Si autem creditores inducias concedentes, et negantes illas, fuerint pares in quantitate, sequenda est sententia majoris partis in numero. Si vero aequales fuerint in numero, et quantitate, sententia concedentium inducias, sequenda est*; HEVIA VOLAÑOS, J. DE, *Curia Philipica*. Ed. Lex Nova, 1989. II. Parte, Juicio ejecutivo. Rúbrica *Esperas y Quitas*, núm. 3; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 77-79: *... ita ut si plures sint creditores concordantes in concedendis induciis quinquennialibus, teneatur debitor inducias etiam invitatus acceptare, quia creditorum est electio, vel quinquennale spatium indulgere, vel cessionem bonorum accipere, ... Quod si plures sint creditores discordantes inter se, quia alii inducias volunt concedere, alii potius cessionem accipere, illa pars sequenda erit, cui plus debetur, ita ut si uni creditori plus debeatur, quam omnibus aliis, illius sententia erit amplectenda, et illi cedere debent caeteri creditores, et si plures sint creditores ex diversis quantitatibus, majori cumulo standum est, nulla personarum habita ratione, at vero si pari quantitate debiti inventa, dispari vero creditorum numero, tunc major pars creditorum praevalet, et si undique datur aequalitas tam debiti, quam numeri creditorum, sequenda est tamquam humanior sententia eorum qui quinquennale spatium indulgent, ut omnia probat Justinianus,....*; SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 58-61.

*contenti sunt, precipimus illud teneri. Si vero dissentiant, tunc maioris partis voluntas sequenda est. Maiorem partem esse dicimus pro modo debiti, non pro numero personarum, quod, si equales sint in cumulo debiti, tunc plurium creditorum numerus est in sua voluntate preferendus*¹⁷⁴.

SENATUS SENTENTIA, publicata per Daza, die 16 Decembris 1636, in favorem Petri Segarra contra suos creditores.

*Attento quod Petrus Segarra magister cantus sive cappella et organi ecclesiae parochialis villa Algezira supplicatione posita die octavus mensis Augusti proxime efluxi supplicant declarari, quod facta cesione suis creditoribus de quantitate centum et decem librarum sui solariis non possit molestari nec impreti in bonis neque in persona cum dicta debita tantum attingant quantitatem biscentum librarum vel parum plus et quod spatio duorum annorum dicta quantitas remanebit soluta, causis et rationibus in dicta supplicatione latius enarrati. Et alia supplicatione posita per eundem Segarra die 14 Novembris etiam proxime efluxi deduxit quod maior pars suorum creditorum in quantitate et cumulo debiti, instrumento recepto per Vicentium Mestre notarium dictae villae Algezira die 2 eiusdem mensis Novembris illi concessit inducias quinquenales, supplicando propterea, declarari reliquos creditores, minoris quantitatis, teneri et obnoxius esse servare dictas inducias, itaut illis durantibus non possit ratione dictorum creditorum molestari. Et attento quod per inspectionem dicti instrumenti de quo in processu, constat intentionem dicti Segarra remanere fundatam, et pro parte suorum creditorum nihil fuit in contrarium deductum. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. Regio Consilio sumptam insequendo Pronunciamus Sententiamus et Declaramus dictas quinquenales inducias procedere et de iure locum habere et quod illis perdurantibus non possit dictus Segarra a dictis creditoribus molestari et neutram partium in expensis condemnamus*¹⁷⁵.

Admitido que el acuerdo adoptado por la mayoría de los acreedores obliga a la minoría¹⁷⁶, mayor polémica doctrinal planteó la posibilidad de que el mayor

174 FURS 2,3,16. Véase su precedente en C. 7,71,8.

175 A.R.V. Sig. 5467. Caja 248.

176 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, num. 28: *Quaem admodum si maior pars creditorum in eodem loco congregatorum, paciscatur cum debitore de remittendo illi certam debiti partem, tale pactum minori parti creditorum nocebit*, BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45,

número de acreedores *chyrographarios* pudieran conceder *inducias* en perjuicio de los acreedores hipotecarios. Esta posibilidad, ampliamente rechazada tanto por un sector de la literatura jurídica coetánea¹⁷⁷, como por algunas fuentes del propio ordenamiento foral¹⁷⁸, fue, sin embargo refrendada por la praxis jurídica del reino de Valencia¹⁷⁹:

Et quod major pars creditorum chyrographariorum inducias concedens, obliget minorem partem etiam hypothecas habentem, declaravit Senatus sententia per Daza die 29 Augusti 1616, inter Ugonem de la Playa, et Stephanum Capiceo.

SENATUS SENTENTIA per Alreus, die 13. Septembris 1631, inter Joannem a Sola, et Carolum Murcio.

Et quia Franciscus Murcio notarius procurador Isach Poncet et Claudii Irullols mercatorum suplicatione posita die quarta mensis Junii labentis anni exposuit praedictos Poncet et Irullols tanquam maiores creditores in quantitate Jobannis de Sola concessisse illi inducias octo annorum intra quos promitterunt nullam ei molestiam in ferre nec in bonis nec in persona aliosque creditores proxime nominati Jobannis de Sola noluisse firmare in dicta concessione et induciis, qua propter supplicavit ut iuberetur dictis

num. 62: ..., *si creditores omnes citati, et congregati in eodem loco tractent de remittenda certa parte debiti communi debitori, si major pars pactionem faciat, remanet praejudicata minor pars, et tenetur remittere eandem partem debiti quam major remisit pars*; CRESPI DE VALDAURA, C., *Observationes*, *Observatio* 112, num. 13.

177 BALDUS DE UBALDIS, *Consilia*. Lib. I, Cons. 432; SALGADO DE SOMOZA, F., *Labyrinthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 77: ..., *tamen hoc non procedit quando creditores pro majori parte non habent hypothecas et minor pars haberet hypothecam, namque tunc major pars non praejudicat minori, et ita scribunt Azco...*

178 FURS 2,3,16; 2,3,17: *Declaram lo fur antich, posat sots la present rúbrica, qui comença "Aquel qui serà obligat", aver loch en los creedós qui non han obligades les coses del deutor tàcitament o expresa, et non en los creedors qui han obligades les coses del deutor tàcitament o expressament, així per general obligació com per special.*

179 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 61: *His tamen minime suggerentibus tendum est, quod etiam si major creditorum pars fuerint chyrographarii, et minor hypothecarii, poteri major chyrographariorum pars inducias quinquennales concedere in praejudicium minoris partis hypothecariorum, dummodo creditum verum habeant, prout est textus expressus, l. final. Cod. qui bonis cedere possint, ibi: Nulla quidem differentia inter hypothecarios, et alios creditores quantum ad hanc electionem observanda.*

caeteris creditoribus quod adereant dicta concessioni, et inconsequentiam dictum Sola liberandum fore et esse a carceribus in quibus hodie ad instantiam Caroli Murcio et Blasi Botasii detinetur ut latius in dicta supplicatione continetur. Et attento quod de dicta concessione dictarum induciarum octo annorum respectu dicti Isach Poncet satis sufficienter constat cum chirographo in processu exhibitio manu propria illius subscripto, et quod dictus Poncet creditor sit in maiori quantitate dicti Johannis de Sola quam supra nominati, Johannes Carolus Murcio et Blasius Botacio constat ex duobus instrumentis per dictum Johannem de Sola in favorem dicti Poncet firmatis in processu exhibitis, et ex asertiones crediti dictorum Caroli et Blasii deducti et praetenti actu componendo per ipsos facto sub die 29 mensis Augusti proxime praeteriti, et pro parte illorum non fuerunt talia deducta praetenta aut allegata propter quod debeat declarari aliter quam ut infra. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in Regio Consilio sumptam insequendo Pronuntiamus et declaramus praefatum Johannem de Sola gaudere debere dictis indutiis octo annorum per praelibatum Isach Poncet ei concessis ita ut intra dictum tempus libere commerciaris possuit et a dictis creditoribus vexari vel molestari minime valeat et neutram partem in expensas condemnamus¹⁸⁰.

Frente a este criterio jurisprudencial, la doctrina foral del reino de Valencia mantuvo, siguiendo los principios del *ius commune*, *major creditorum pars nequeat minori praejudicare parti si fuerint hypothecarii*¹⁸¹.

180 A.R.V. Sig. 13.612. Caja 106.

181 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 60: *Sed qui tenendum erit, si major pars creditorum inducias quinquennales concedentium, fuerint chyrographarii, minor vero pars negantium, hypothecarii: videtur enim in hoc casu majorem partem non posse inducias concedere in praejudicium minoris partis. Primo quia major pars creditorum, non potest praejudicium affere minori parti creditorum hypothecam habentium, quando agitur de praejudicio inferendo in exactione debiti, ut ex textus apertus, in l. rescriptum II ff. de pactis, ibi: Haec enim omnia in his creditoribus, qui hypothecas non habent conservanda sunt. Secundo, quia ubi agitur praejudicio creditorum, non sufficit quod major pars creditorum ostendat creditum per confessionem solam debituris factam in privato chyrographo, imo similia credita praesumuntur simulata, et fraudulenta, et chyrographa non alium finem conscripta, quam fraudandi creditores, ... Ergo creditores chyrographari qui solo nuntuntur chyrographo, et ejus recognitione a debitore facta, non videntur habere creditum verum, et sufficiens ad hoc ut in praejudicium creditorum hypothecariorum, inducias quinquennales concedere possint, ... Tercio, quia in nostro Regno videtur specialiter hoc stabilitum, cum in foro 16 rubrica De pactis, statuitur, cautum habeatur, quod major creditorum pars in quantitate, ut diximus, possit praejudicium inferre minori parti respectu concedendi debitori tempus, et*

La consecuencia jurídica de este orden de prelación era que una vez acordada la dilación en el pago de la deuda por la mayoría de los acreedores, a ésta se habían de someter la minoría de los mismos, no pudiendo verse molestado el deudor, ni en su persona ni en sus bienes¹⁸².

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 10 novembris 1623, inter Petrum Corbera, et Isacum Ponzet.

Et quia in praesenti causa non agitur de remissione partis debiti inter creditores sed de concedendis induciis sive moratoria Petro Corbera Gallo, dierum majoris, et constat Isach Ponset esse creditorem illius in quantitate tercentarium quinquaginta novem librarum cum instrumento recepto per Michaelem Orta notarius residuis majoris summae et Ludovicus Prats mercator sexcentarum sexaginta librarum cum instrumento recepto per Francisco Cordero notarius in die 9 Maii labentis anni pariter restantium ex maiori quantitate cum expressa bonorum hypotheca et ita in cumulo et... quantitate debiti maiores creditores quam Franciscus Baset quem tantum esse creditorem praefati Corbera in quantitate centum sexaginta librarum partes fatentur et ita non posse impedire conventionem initam per illos in viam iuris dicendum est. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in Regio Consilio sumptam in sequendo pronunciamus sententiamus et declaramus induciis per tempus quatuor annorum concessus per dictos

modum solvendi debita, et in foro subsequenti 17 ejusdem rubrica quod major creditorum pars non possit minori parti praejudicare, quando minor pars tacite, aut expresse hypothecam habet in debitoris bonis, sed solum quando hypothecam tacitam, aut expressam non habet; nums. 62-64: ..., quod major creditorum pars nequeat praejudicare minori creditorum parti hypothecas habenti,.... quod major creditorum pars nequeat minori praejudicare parti si fuerint hypothecarii, cum in remissione debiti, certum de jure sit, non esse potentem majorem creditorum partem contra minorem partem pro creditis hypothecas habentem,.... Et hoc procedit etiam si major creditorum pars remittentium fuerint hypothecarii, nam non praejudicabunt minori parti creditorum hypothecariorum in remissione debiti,...

- 182 IRANZO, J. J., *Praxis protestationum*, Cap. 60, nums. 23-24; BAS Y GÁLCEERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 66. *Concessis, et obtentis quinquennialibus induciis a majori creditorum parte, nequit minor creditorum pars etiam discentiens, aut ignorans concessionem, aut aliquis creditor non conveniens, molestare debitorem, sed stare tenentur resolutioni majoris partis, et praejudicati ex illa resolutione remanent..., neque posse creditores minores in quantitate, intra dilationem quinquennialem, molestare debitorem, neque executionem contra illum facere in bonis, neque in persona, carcerando illum... Et quod durante induciatam tempore, non possit minor creditorum pars non consentientium, aut creditor aliquis, facere executionem in bonis, aut persona debitoris... Et quod durante induciarum tempore debitor carceribus mancipari non debeat...*

Isach Ponset et Ludovicum Prats maiores creditores praedicti Francisci Baset de jure procedere, et concordie et conventioni per illos factae teneri stare dictus Baset prout cum praesenti parere jubemus et quod intea quatuor annos dicto Corbera concessus jussit dictus Baset exigere annu olim partem sibi spectatam, quemadmodum et ceteri creditores praedicti exigere iusterunt (iubemus) et neutram partem in expensis causae condemnamus sed pro bistractis executionem fieri mandamus¹⁸³.

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 12 maii 1625, inter Sebastianum Lacomba, et Petrum Negre, et alios.

Et quia Sebastianus de La Comba et Jacobus Tricaud mercatores supplicatione per eos posita die 12 mensis Aprilis proxime lapsi currentis anni exponuerunt concessisse inducias quinquennales Petro Negre et Joanni Carrera tanquam maiores creditores in quantitate illorum, intra quas promisserunt nullam eis molestari in ferre nec in bonis nec in personis aliosquem creditores noluisse firmare in dicta concessione et sic supplicant ut iuberetur ceteris creditoribus praedictorum Carrera et Negre quod adhereant... in ea se suscribant et attento quod instrumento in processu exhibito recepto per Franciscum Guzman notarius sub die sexta currentis satis sufficienter constat de concessione dictarum induciarum quinquennialium et pro parte Hieronymi Sebria villae Gandiae cui notificata fuit tam dicta supplicatio per praelibatos Tricaud et Lacomba posita quam alia praetensa per eos in processu nihil in contrarium fuit ostentum dictum nec allegatum unde meritis processus per partis venit declarandum ut infra. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in Regio Consilio sumptam insequendo Pronuntiamus et declaramus praefatos Petrum Negre et Joannem Carrera gaudere debere dictis induciis quinquennialibus per memoratos Sebastianum de la Comba et Jacobum Tricaud eis concessis cum dicto instrumento de super calendariato ita ut intra dictum tempus quinque annorum libere commercii possunt et aliis creditoribus nec vexari nec molestari valeant et neutram partium in expensis condemnamus¹⁸⁴.

No obstante esta regla general, que reconoce que lo acordado por los acreedores mayoritarios perjudica a los minoritarios, al no poder éstos reclamar sus

183 A.R.V. Sig. 11.258. Caja 91.

184 A.R.V. Sig. 11.743. Caja 94.

créditos, tiene, en el Ordenamiento foral, y en la discrecionalidad del monarca¹⁸⁵, diversas excepciones:

BAS Y GÁLGERÁN: *Sed contra doctrinam a nobis adductam obstante forus 57 De jure emphiteotico*¹⁸⁶, *et forus ultimus curiar. anni 1552. Quibus cautum reperitur, quod etiam si major pars creditorum transactionem fecerit, aut aliam quamlibet conventionum cum debitoribus, non praejudicet minori creditorum parti, imo quilibet ex creditoribus qui non assenserit conventioni, possit libere suum exigere creditum, prout etiam declaratum exitit*¹⁸⁷.

Finalmente la doctrina, ante las numerosas lagunas legales que sobre esta institución presentan los *Furs*, nos informa sumariamente del procedimiento a seguir en los distintos tribunales de la Real Audiencia de Valencia.

Las *inducias*, en la praxis foral valenciana, se obtenían cuando el deudor, “por los infortunios de los tiempos”, o por las pérdidas económicas, no podía acudir a dar pronta satisfacción de sus créditos, pactando, con la mayor parte de sus acreedores, la concesión de un plazo dilatorio de cinco años con el que poder hacer frente al pago de los créditos. Una vez alcanzado dicho acuerdo, los acreedores acudían ante un notario, y, en presencia de varios testigos, declaraban la concesión del mencionado periodo dilatorio. Reconocida notarialmente la dilación, el deudor presentaba una instancia ante el juez ordinario, o, en su defecto, ante la Real Audiencia, para que se declarase que la menor parte de los acreedores

185 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 68: *Aliter erit si transactio facta fuerit inter creditores alicujus debitoris etiam censualistas circa modum exactionis crediti, vel exigendo minorem redditum, aut alio modo, et fuerit super transactione decretum Regis interpositum, nam si convocati fuerint omnes creditores legitime ad transactionem faciendam, etiamsi aliqui creditores, aut minor illorum pars, in transactis non convenerit, obligabit illos transactio a majori parte creditorum facta, quamvis minor pars hypothecas generales, aut speciales pro creditis habuerint.*

186 FURS 4,23,57: *E com encara se pogués dir que la major part dels crebedors hi consentissen o fahessen composició o avinència alguna ab los obligats dels dits censals o violaris, los altres creedors havents censals o violaris non n'haguesen en lurs execucions torb o empatxament alcú ne aguesen per força seguir la avinència de la major partida, ne d'açò, senyor, vós o lo senyor duch o vostres oficials los puxats forçar. E si lo contrari era fet e.s fabia, que no valgués, ans fos nul.le; e si ja són atorgats o atorgades, sien haüts per revocats e per revocades e per no fets, axí que no hajan valor.*

187 BAS Y GÁLGERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 67.

debían respetar la espera concedida, sin que, durante el plazo otorgado, pudieran solicitar la ejecución de sus bienes, ni su encarcelación por razón de sus créditos:

*In nostra praxi conceduntur induciae, facto et conscripto instrumento publico coram Notario, et testibus a majori creditorum parte, in quo creditores, dicentes misertos esse infortuniis debitoris, concedunt dilationem supradictam quinquennalem. Quae quidem confirmatio in nostro Regno fit, proposito libello in tribunali superiori, aut coram ordinario, petendo, exhabita concessione iudiciarum, quod declaratur minorem creditorum partem stari debere concessioni induciarum, et quod interim non detur locus, ut executio fiat in debitoris bonis, aut persona*¹⁸⁸.

IV. APÉNDICE DOCUMENTAL

Procedemos a aportar algunos ejemplos documentales que atestiguan la vigencia que esta institución alcanzó, no sólo en ámbito normativo y doctrinal, sino en la práctica jurídica valencia entre los siglos XVI y XVII.

***SENATUS SENTENTIA* publicata per Joannem Daza, 22. Maii 1625, inter Blas Casal y Martinum Piquer, contra Domum Professam Societatis Jesu**

Atento quod presens causa est appellationis interposite per Blasium Cassals et Martinum Piquer a provisione facta per gerentem vices generalis Gubernatoris urbis et Regni contra illos et in favorem sindicis et procuratoris domus professe societatis Jesus urbis qua revocatis provisionibus antea factis in favorem dictorum Blasii et Martín provisum exstitit illos admitti non posse eo tunc ad miserabile cessionis bonorum auxilium ex quo non erant in carceribus detenti et quia dubitabatur an ageretur de emptione et venditione bonorum mobilium vel susceptione custodie illorum vulgo comanda et an susceptio custodie esset casus privilegiatus ad impediendam cessionem bonorum et an eo uti possem fide iusso res alio existente venditore et haec omnia requirebant altiore

188 BAS Y GALCERÁN, N., *Theatrum jurisprudentiae*, Cap. 45, num. 89-90; SALGADO DE SOMOZA, F., *Laberynthus creditorum*, Pars II, Cap. 30, num. 73; ANTÚNEZ PORTUGAL, D., *Tractatus de donationibus*, Tom. 2, Part. 3, Cap. 41, num. 92.

indaginem in facto et in iure ut latius in prefata provisione continetur. Atento deinde quod secundum rationis naturalii scriptura dispositionem cui conformam foris primus titulo de his qui bonis cedere possum beneficium cessionis bonorum prodest debitoribus ne indicati mitantur seu detrudantur in carcerem et sic antequam existant in carceribus eo uti possunt cum sit remedium preservativum ad illos vitandos melius quae sit in tempore occurrere quam postdam num illarum remedium querere. Atento ulterius quod ex instrumento recepto per Paulum Pereda notarium die 2 Aprilis anni 1621 producto per syndicum dicte domus proffesse et cui is innititur aperte liquet quod eum Jacobus Monpeo dedisse vinum ad vendendum Josepho Piquer sutori et Joanne Anne Esteve coniugibus et post multum tempus emersum facto calculo inter eos remansissens debitorum quantitatis in dicto instrumento contente promisserunt illam soluere modo et forma ibi permisis quorum obligationi tunc accesserunt dicti Cassals et Piquer de obligando simul et in solidum cum dictis coniugibus ad soluendum dictam quantitatem indeque infertur nec dictos coniuges fuisse emptores dicti vini nec susceptores custodie illius sed parepositos ad illum vendendum et multo minus dictos Cassals et Piquer qui negotiationi praedictae non interfuerunt quin imo quando dicti coniuges fuissent vel emptores vini vel suscepissent custodiam illius quos ambigitur ad huc dicti Cassals et Piquer quorum fidem non fuisset (...) in contrahendo dicti Mompeo sed multo prop finita iam negotiatione se obligarunt ad soluendum quantitatem reliquatam non remansissent privati dicto beneficio cessionis bonorum cum fori regni non loquantur generaliter de debitoribus ratione emptionis mobilium vel susceptionis custodie expresse relative et limitative ad ipsos emptores et susceptores custodie respective qui fidem contractus possea non ferunt ac proinde nullatenus in illis possunt comprehendi si de insores qui pro contractum perfectum ex inter nullo se obligarunt pro emptore vel custodiari suscipiente maxime in hac materia odiosa et stricte intelligenda. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in R. C. sumptam insequendo pronunciamus sententiamus et declaramus dictis Blasio Cassals et Martino Piquer competentum dictum beneficium cessionis bonorum illoque finier gaudere posse sed quod teneantur prestare iuramentum a foro statum beneque appellatum proposse illorum ac male iudicatum per dictum syndicum a quo cum dicta provisionem quam revocamus et neutram partium in expensis condemnamus¹⁸⁹.

189 A. R. V. Sig. 3.725. Caja 238.

SENATUS SENTENTIA publicata per Joannes Daza, die 26. Novembris 1636, inter Antonium Baldo, Notarium, et Franciscum Deça Cevallos, Militem.

Quia per Antonium Baldo notarius supplicatione oblata die 2 octobris prope lapsi fuit facta cessio bonorum et supplicatum eam sibi admitti eiusdem beneficio liberari a regiis carceribus in quibus detinere ad instantiam Francisci Deça Cevallos iuris consulti pro credito quantitatis trecentem librarum ad cambium ab eo acceptae ut latius in dicta supplicatione referente. Et quia cessionis bonorum remedium introductum est ad carceres vitandos et praedictum creditum non ex his est quae huiusmodi effectum non admittunt et adversus dictam instantiam nulla fuerunt probata pro parte dicti Francisci Deça cum quo dum taxat fuit haec lis prosequuta quae intentioni dicti actoris possint obstare. Ideo et alias deliberationem et conclusionem in S.R.C. sumptam insequendo pronuntiamus et declaramus praedictam bonorum cessionem de iure procedere et locum habere admittendamque fore et esse uti cum presenti admittimus et ratione dicti crediti non posse in carceribus detineri praedictum Anonium Baldo sed esse ab eis liberandum ut liberari iubemus praestito per eum solito iuramento iuxta forum et neutram partium in expensis condemnamus¹⁹⁰.

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 13. Martii 1587, in favorem Petri Mallols, Contra Didacum Ferrer

Et quia presens causa est nullitatem et appellationis dictorum et interposita per Petrum Mallols a sententia contra ipsum lata et in favorem Didaci Ferrer per ius viriarum in civilibus presentis civitatis et sub die et mensis february proxime lapsi, et meritis tam per eis intimis quam appellationis procesus attentis, res latet credimus quod pretendit dictus Petrus Mallols et dicto Ferrer, descendere ex pretio rei seminaris vendita dicti Didaco Ferrer per dictum Mallols ac per consequens privilegiatum per foros et privilegios presentis regnis, taliter quod cesio bonorum facta per dictum Didacum Ferrer ei sufragare non possit ad evitandos carceres in quibus detinetur. Idcirco et alias pronuntiamus sententiamus et declaramus iuris bene fuisse per dictum Iustitiam iudicatum cum dicta sententia, et bene ab ea per dictum Mallols appellatimus et de nullitatibus

190 A. R. V. Sig. 5.450. Caja 248.

*dictis revocantes pro vis cum presentis eam revocamus, mandantes quod dictus Didacus Ferrer detineatur in dictis carceribus captus pro observatione fororum presentis regnis, tandiu et quo usque integre soluerit creditum pretium dicto Mallols, hoc tamen promisso quod dictus Mallols praestet alimentos fromis et aqua dicto Didaco Ferrer justa fori formam, no obstantibus in costeat in pretensis et allegatis et renunciari partem in expensis et demperamus*¹⁹¹.

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 24. Octobris 1607, in favorem Melchioris Figuerola contra Poncium De Vi

Quoniam Pontius de Vi mercator instrumento recepto per Antonium Joannem Pomar notarium die 12 Martii 1605 confessus fuit debere Melchiori Figuerola militi qui dicitur domini baroniae de Naquera septem mille centum septuaginta quinque dragmas beticos ex pretio trecentarum et quinquaginta cupparum sive bozadas quod pretium eidem solvere promisit diebus Nativitatum Domini annorum 1606 et 1607. Tunc primo ven... et cum pro dicto debito fuisset carceribus ... dictus Pontius de Vi ad instantiam procuratoris dicti Figuerola ut excarcerationem obtinere posset fecit cessionem omnium suorum bonorum coram gerente vices generalis gubernatoris in presenti civitate et regno. Per quem fuit lata sententia declarando dictum Pontium de Vi ut posse detineri in carceribus ad instantiam suorum creditorum ex quo fecerat dictam concessionem a qua sententia procurator dicti Figuerola domini (qui dicit) de Naquera appellavit. Et quia inter partes ut die dictatus imo ex dicto instrumento constat, debitum dicti Pontii de Vi procedere ex pretio bonorum mobilium; pro quo iuxta foros presentis regni debitor debet detineri captus donec illud soluerit, quo casus prodest beneficium cessionis bonorum ad obtinendum excarcerationem. Licet enim regulariter debita cedens bonis ut debet in carseribus detineri, hoc tamen ut procedit ubi debitum est eius qualitatis suo quo nedum debet (...) mancipari sed etiam ni eis detineri donec solvat. Idcirco et alias conclusionem et deliberationem in S.R.C. sumptam insequendo pronuntiamus sententiamus et declaramus, dicta cessionem bonorum factum per dictum Pontium de Vi ut ei prodesse ac obtinendum excarcerationem in occurrenti casus imo ea ut obstante

191 A. R. V. Sig. 759. Caja 26.

*esse detinendum in carseribus donec soluerit et beneficio appellationis revocamus dictam sententiam et neutram partium in expensis condemnamus*¹⁹².

SENATUS SENTENTIA publicata per Joannem Daza, die 20. Decembris 1612, inter Franciscum Porta, et suos creditores

*Quoniam meritis utriusque processus optime inspectus ac diligenter examinatis aperte liquet debitor propter quae Franciscus Porta carceribus mancipatus fuit non... a foro regni privilegiata. Ita ut eis non solutis debitor in carcere detineri possit sed esse debitor comunia quae nullo modo excludunt miserabile beneficium cessionis bonorum unde jure consequitur sententiam latam ac promulgatam per locumtenentem in officio gerentis vices generalis gubernatoris huius regni in favorem eiusdem Francisci Porta et contra illius creditores ad quorum instantiam ille fuit in carcerem coniectus die 13 mensis novembris labentis anni... justam iurique ac rationi et foris regni valde conformeri ob quam causam deducta ac proposita per memoratos creditores nulla ratione convinciunt nec suadent revocationem illius circo. Ideo et alias deliberationem et conclusionem in S. R. C. sumptam insequentibus pronuntiamus ac declaramus bene fuisse per dictum locumtenentem Gubernatoris iudicatum et non jure ipsis calendata... appellatum et quatenus opus sit illam confirmamus ea tamen modificatione addita quod pro debita observatione privilegis Regi Jacobi ante excarcerationem praefacti Francisci Porta fiat preconium quod in praedictis cessionibus bonorum ad illorum omnimodam validitatem fieri consuevit ac idem Serenissimus Rex sancivit et partem subcumbente in expensis condemnamus taxatione in posterum reservata restituimus partem et causam dicto Gubernatori qui praedictam sententiam debita executioni mandato*¹⁹³.

SENATUS SENTENTIA publicata per Joannem Daza, die 22. Augusti 1618, inter Sebastianum Forner, contra Joannem Burgada

Jesuchristis salvatoris nostri eiusque sacratissimae virginis matris Mariae nominibus humiliter imploratis ... pateat evidenter et sit notum quod nos Philipus dei gratia Rex

192 A. R. V. Sig. 5.905. Caja 60.

193 A. R. V. Sig. 1.267. Caja 223.

Castellae Aragonum Regionis utriusque Sicilis Hierusalem Portugalis Croacia Dalmacis Navarrae Granadae soleti Valentiae et pro sua Maiestate.

Nos Don Jacobus Ferrer miles ordinis et militis Sancti Jacobi de la spata Becenis vices generalis Gubernatoris presentis civitatis et regni Valentis Locum tenens et capitaneus generalis in dicta et presente civitate et regno in vacanti. Visa imprimis supplicatione coram nobis et in Sacregiam audiencia oblata per Joannem Bergada die vigesimo sexto Junii proximo praeteriti presentis quamvis Millesimis sexcentisimis decimi octavi suplicando inter alia instantiam per dictum supplicantem cum dicta supplicatione factam contra Philippum Valero et Sebastianum Forner ad hanc regiam audientiam evocari et committi uni ex magistratis Doctoribus illius qui eam iuxta forum expedias visis evocatione regia commissione facta nobili Don Melchiori Sisternes dictae regiae audientiae Doctori provissione et commissione virtute dictae provisionis expedita. Visa supplicatione oblata per Franciscum Joannem Vilanova notarium publicum procuratorem dicti Forner die decimo octavo Julii proxime lapsi et huius anni Millesimi sexcentisimis decimi octavi regia commissione provissione et relatione intimarum. Visa provissione de constituendo procuratore facta ad supplicationem dicti Vilanova notarium dicto nomine die XX Julii MDCXVIII et relatione intimis. Visa scriptura posita per dictum Bergada et per Franciscum Barnabeu Ribes syndicum villae Muriveteris die XXI Julii MDCXVIII provissione et relatione intime. Visa actu comparendi facto per dictum Vilanova notarium dicto nomine die XXX Julii MDCXVIII et relatione intime. Viso mandato deponendis processu et actis super tota causa provisio ad supplicationem dicti Vilanova notarium dicto nomine die primo presentis mensis Augusti et anni MDCXVIII et relatione intimae. Visis omnibus instrumentis per partes huic inde in presentis processu exhibitis. Visis denique videndis et attentis attendentis nihil de conferentibus ad huiusmodi causam ob mittendo auditis artibus ad plenum de his qua verbo et scriptis dicere et allegare soluerunt omnipotentem deus per oculis nostris habentes eiusque Sacro Sanctis evangelis coram nobis propositis et eis reverenter inspectis ut de divino vultu nostrum recensis prodeat iudicium et oculi mentis nostrae iustitiam et equitatem cernere valeant hocque die sententiae prolacioni constituto quemiterum ad cautelam ad id cum presenti assignamus ipsam sententiam servimus in modum sequentem.

Attento quod ad supplicationem Joannis Bergada in medicina doctoris et in regiis carceribus detentus Sebastianus Forner chirurgus villae Muriveteris, occasione quod dictus Bergada locum tenens iustitiae dictae villae in anno Millesimo sexcentesimo undecimo rescripsit ad iustitiam villae de Vinaros, setutum esse vel idoneum curiae emptorem

accepisse a dicto Forner in executione, quam Cosmas Ferrer dicta villae de Vinaros instabat et prosequeretur contra dictum Forner, in iuris subsidium directam dicto Bergada locutenenti iustitis in dicta villa Muriveteris pro quantitate triginta librarum de principali et missionibus, et finita dicta executione cum dictus Forner inventus esset non soluendo, quia bonis in quibus executio fieri posset, carebat dictus Bergada pro eo soluit dicto Ferrer previa ratione septuaginta libras quinque solidos et sex denarios, prout ex aphoca in processu per dictum Bergada exhibita colligitur. Attento in super quod dictus Forner ad vitandum carcerem seu ab illo sciscimendum, cessit bona in favorem dicti Bergada et Philippi Valero eius subrogati in dicto locum tenentis iustitis officio supplicatione, oblata per Franciscum Joannem Vilanova notarius ipsius procuratorem die decimo octavo Julii proxime lapsi. Attento denique quod licet dictus Bergada praetenderit, dictum Forner dicto cessionis bonorum beneficio gaudere non posse, quia debitum cum dictum Forner contractum erat processum ex contractu emptionis per curiam facto et eodem privilegio suffultum quae quidem praetensio iure minime vititur, cum soluta per dictum Bergada dicta quantitate absque ulla iurium translatione vel cessione, fuerit sublata omnis obligatio, et consequenter dicta emptio iuris et eius privilegium, ita ut non remanserit alia actio contra dictum Forner, nisi simplex creditum actione utili negotiorum gestorum. Quare in dubium non venit sepe nominatum Forner dicto beneficio cessionis et relaxationis bonorum a iure introducto gaudere posse et debere et quod in contrarium deducta non sunt talia propter quae non debeat declarari modo inferius exprimendo. Idcirco et alias conclusionem et deliberationem in regio concilio sumptam in sequendo pronuntiamus sententiamus et declaramus dictum Forner dicto cessionis bonorum beneficio gaudere et iuravi debere, eiusque favore liberandum fore a dictis regiis carceribus non obstantibus in contrarium praetensis et neutram partem in expensis condemnamus¹⁹⁴.

SENATUS SENTENTIA publicata per Joannem Daza, die 20. Novembris 1626, inter Collegium Divi Pauli Societatis Jesu, et Thomam de la Porta

Et quia inter partes Thome de Laporta conductoris Molendini... vinarii et terrarum Collegii societatis Jesus in...contententium inconfesso est dictum Thomas conduxisse... Molendinum et terras ac exceptio praefisse conductionis remansisse et esse obnoxium

194 A.R.V. Sig. 2.380. Caja 230.

soluere quam plurimas quantitates dicto collegio et cum pro illas exactione curia ad domum dicti Porta accessisset et in ea nulla reperta fuissent bona mobilia ex quibus dictum debitum soluere posset et ob hanc causam in carceribus mancipatus extitisset ut ab eis liberetur ad flebile remedium cessionis confugit et illius beneficio ne dum postulavit ut in pristinam libertatem reponeretur verum reluctante et contradicente syndico dicti collegii fuit ita declaratum cum sententia lata in curia Gubernationis Urbis et Regni die 3 Mensis Januarii proxime lapsi a qua pro parte dicti syndici fuit appellatum et de nullitatibus dictum . Et attento quod iuxta forum Regni styllum in eo in concusse observatum debitor praetii conductionis sive arrendamenti aliquorum bonorum... praetium integriter non soluerit et transmissa curia ad illius domum refertus fuerit non soluendo debet in carceribus captus detineri donec soluerit, quo in casu per cessionem bonorum minime potest a carceribus liberari nec obligatio fideiussorum et cum principale debitore in solidum colligatoris etiam si adversus illos ne quam fuerit instata executio liberat debitorem adversus quem actum fuit et in vinculis positum ut ab eis extrahatur. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in Regio Concilio sumptam in sequendo Pronunciamus sententiamus et declaramus quod dictum Thomam de Laporta in carceribus mancipatum ex causa et debito preambulo praetii conductionis et arrendamenti dictorum Molendini et terrarum minime ob cessionem bonorum per eum factam ab eis esse liberandum nec extindendum, sed in illis fore et esse detinendum quousque integriter dictum debitum soluerit, et inconsequentiam beneficio nulletatum et appellationis dictarum ut interpositae per praelibatum syndicu dicti collegii revocamus praecalendictam sententiam in dicta Gubernationis curia latam contra eum et in favorem dicti Thomae de Laporta et neutram ex partibus in expensis condemnamus¹⁹⁵.

SENATUS SENTENTIA publicata per Alreus, die 5. Julii 1625, inter Bartholomaeum Cubells, et Josephum Liñan

Quoniam supplicatione oblata per Bartholomeum Cubells villae de Algemesi die 23 Maii prope lapsi fuit facta cessio bonorum et supplicatam quod ex admissa et prescripto iuramento et facta obligatione liberet a carceribus ut latius in dicta supplicatione continetur quae fuit notificata seu intimata Josepho Liñan cum quo fuit lis prosecuta. Et attento quod a foro et iure proditum est remedium cessionis bonorum ad vitandos carceres et quod deductat et allegat pro parte dicti Josephi Liñan ad illam impugnandam

195 A. R. V. Sig. 3.850. Caja 239.

nullatenus ipsum iurare possunt cum in debitori ex causa cambiis competere . Idcirco et alias deliberationem et conclusiones in regio consilio sumptam insequendo pronuntiamus et declaramos dictam cessionem bonorum procedere et de iure locum habere atque ita admitendam esse sicuti cum presenti admittimus et consequenter dictum Bartholomeum Cubells non posse detineri in carseribus ad instantiam dicti Josephi Liñan sed ab eis liberandum fore sicuti cum presenti liberari mandamus prestito tamen prius iuramento et facta obligatione per dictum Cubells iuxta fori formam et neutram partem in expensas condemnamus sed pro bis tractis executionem fieri mandamus¹⁹⁶.

SENATUS SENTENTIA publicata per Cases, die 6. Novembris 1634, in favorem Ludovici Prats, mercatoris, contra Ferdinandum Barrera

Quia Iudicium Civile per Ferdinandum Barrera mercatorem in hac S.R. Audientia civili incohatum super moratoria ut asserit ei concessa per maiorem creditorum partem et prosequutum impugnatum re per Ludovicum Prats mercatore qui adhibere noluit dictae moratoriae non potuit tollere eidem Ludovico actionem criminalem quam contendit habere adversus dictum Barrera, nec impedire quod illum non potuerit criminaliter accusare in hac S. Regia Audientia criminalis praetextu decoctionis et aliis decausis in acussatione enarratis praecipire cum dictus Prats reus sit in dicto Civili Iudicio et tamquam reus illud defendit quo casu de iure potest (...) actionem criminalem sibi competentem deducere. Idcirco et alias sua (...) insequendo vota Nobilium auditoriae ac presentis concordantes fuerunt providet et declarat dictam acussationis criminalis causam per nominatum Ludovicum Prats in dicta Regia Audientia criminali positam adversus sepe dictum Barrera in dicta regia audientia criminali traitandam et terminandam fore et esse non obstante iudicio civili in dicta Regia Audientia civili super viribus dictae moratoriae incepto ad dicti Ferdinandi Barrera instantiam et petitionem et instrumentum¹⁹⁷.

SENTENTIA REGIA publicata per Don Joannem Daza, die 3. Septembris, anno 1609, inter Joannem Sesse, et Lucam Gombau

Quia Gabriel Domenech Baptista Montagut et Vincentii Ferrer Cosiorum maceratores ut creditores Joannis Sesse sutoris petitione coram Bajulo Generalis huius Regni die

196 A. R. V. Sig. 11.800. Caja 95.

197 A. R. V. Sig. 2676. Caja 204.

12 mensis Decembris anni proxime lapsi 1608 oblata praenominato Sesse quinquennale spatium indulgentes postularunt ut caeteri illius creditores minores in cumulo debiti et in numero personarum compellerentur ad concurrendum eum illis in praedicta dilatione quinquenali in beneficium eiusdem Sesse debitoris concessa, Animadverso quod ex fori Regni decreto, et iuxta rationis naturales scripta placita facultas concedendi debitoribus huiusmodi inducias quinquenales eis creditoribus qui in cumulo et quantitate debiti et in numero personarum ampliores erunt secure tribuitur, ita ut caeteri creditores quamvis praedictae dilationi quinquenali non consenserint eam tamen impedire nequeant. Et cum meritis huius processus ac causa diligenter inspectis sufficienter doceatur praelibatos Domenech, Montagut et Ferrer esse ampliores creditores praememorati Sesse in dicto numero personarum et in quantitate debiti quam Lucas Gombau cosiorum macerator qui memoratae dilationi unice contradicit quippecum tantummodo ei debeat sepe nominatis Sesse quingentas dragmas beticas, et memoratis Domenech, Montagut et Ferrer plusquam centum et quinquaginta libras monetae Valentinae. Propterea iure constituendum est praedictum Gombau cogendum esse ut commemoratae quinquenali dilatio comsentiatur. Perpenso demum quod licet praelibatus Gombau contendat praefatam moratoriam nullo modo ei nocere potuisse quod illius creditum sit contractum ex venditione bonorum mobilium cui a foro Regni privilegium concessum est, ut debitore non invento soluendo, captus manere debeat donec illud exoluerit. Ceterum eum ex Legis aut fori dispositione, in his induciis quinquenalibus indulgendis nec hypotheca nec supradicti privilegii ratio haberi debeat, proinde concessio dictae dilationis facta a maiori parte creditorum praefatum Gombau ligare ac comprehendere debet. Idcirco et alias conclusionem et deliberationem in regio Consilio factam insequendo, Pronunciamus et declaramus dictumque Gombau condemnamus ad confentiendum in dicta quinquenali dilatione per commemoratos creditores in beneficium eiusdem Joannis Sesse concessa atque elargita ita ut durante praedicto tempore praefatae moratoriae idem Sesse neque in bonis neque in persona a praelibato Luca Gombau aliquo modo vexari aut molestari queat, et in consequentiam quod idem Sesse a carceribus ubi hodie mancipatus manet liberetur sicuti cum presenti liberari mandamus et neutram partium in expensis condemnamus¹⁹⁸.

198 A.R.V. Sig. 922. Caja 221.

SENATUS SENTENTIA, publicata per Daza, die 27. Octobris 1628, in favorem Jacobi Serrausta mercatori contra Ludovicum Prats

Attento quod dilatio quinquennalis concessa per Durand Montaña mercatorem Gallum Jacobo Serrausta mercatori in carceribus detento ad instantiam Ludovici Prats mercatoris remanet justificata in ocurrenti casu ex instrumentis et aliis meritis processus, et quod pro parte dicti Ludovici Prats non fuerunt talia deducta neque allegata (...) quae declarari non debeat prout infra. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. R. Consilio sumptam insequendo Pronunciamus Sententiamus et Declaramus intentionem dicti Durandi Montaña remanere de jure fundatam dictumque Ludovicum Prats teneri, stare dictis indutiis quinquenalibus per memoratum Durand Montaña maiorem creditorem in quantitate concessis dicto Serrausta, itaut durante tempore praestatae dilationis eidem concessa neque in bonis neque in persona aliquo modo per dictum Ludovicum Prats vaxari, aut molestari queat, et quod consequenter dictus Serrausta a carceribus liberetur, sicut cum presenti liberari mandamus, et neutram partem in expensis condemnamus, sed pro bistratis executionem fieri mandamus¹⁹⁹.

SENATUS SENTENTIA, publicata per Alreus, 1 Februarii 1640, in favorem Francisci Amella contra oppidum de Fortaleny villae et honoris Corbariae

... Et attento quod iuxta foros Regni maior pars creditorum mediante transactione sive concordia non potest impedimentum prestare creditori (...) ut experiri non valeat actiones virtute instrumenti census adversus comunem debitorem, et pendentia praedicta consultationis (cum non sit judicialis) obstare nequit extante foro et privilegio in eo concepto praedicta executioni instituta virtute praedicti omni centus praedictum Amella creditorem censuorum ex adversus concordiam praedictam se opponentem maxime attento statu executionis praedicta. Idcirco et alias deliberationem et conclusionem in S. R. Consilio sumptam insequendo Pronunciamus et Declaramus bene fuisse supplicatum per dictum Amella a praecalendata provisione et consequenter revocandam fore et esse ut cum presentis nostra Regia sententia revocamus et neutram partem in expensas condemnamus²⁰⁰.

199 A.R.V. Sig. 4405. Caja 242.

200 A.R.V. Sig. 15774. Caja 122.